

Vilka utträdesvägar finns till pension?

En studie av olika inkomstkällor innan pensionsuttaget

Rapport nr 2 i rapportserie om pensionsåldrar

Innehåll

Vilka utträdesvägar finns till pension?	1
Förord	3
Sammanfattning	4
1. Inledning	7
1.1 Data	8
2. Vad är den huvudsakliga inkomstkällan från 60 till 69 års ålder?	10
2.1 Allmän pension	10
2.2 Lön	11
2.3 Inkomstrelaterad sjukersättning	13
2.4 Sjukpenning och föräldrapenning, ersättning från Försäkringskassan	14
2.5 Aktivitetsstöd och rehabiliteringspenning	15
2.6 A-kassa	16
2.7 Tjänstepension	17
3. Vilken är den huvudsakliga inkomsten innan uttag av inkomstpension?	19
3.1 Vilka inkomster har pensionärer de närmsta åren innan pensionsuttaget?	21
3.2 Hur förändras genomsnittsinkomsten för kvinnor och män före och efter pensionsuttaget?	24
3.3 Hur förändras genomsnittsinkomsten för åldrarna 63–69 år före och efter pensionsuttaget?	28
3.4 Hur förändras årsinkomsten innan pensioneringen?	30
4. Hur hög är kompensationsgraden om den beräknas med månadsdata?	33
4.1 Vilka saknas i månadskompensations-gradsberäkningen?	35
4.2 Varför är månadskompensationsgraden så hög för födda 1958?	35
5. Vid vilken ålder tar individen ut pension?	37
5.1 Utträdesålder från arbetskraften	38
6. Hur många år är en individ i socialförsäkring från 60 år?	44
Referenser	49

Erik Granseth

Datum:

2025-10-28

Stefan Granbom

Dokumentbeteckning:

PID290963

Version;

1.0

Diariernr:

VER 2025–405

Förord

Sverige har under en lång tid haft en ökande medellivslängd, men en oförändrad genomsnittlig pensionsålder. Det har skapat utmaningar för både pensionssystemet och övriga välfärdsystem. Därför beslutade riksdagen om höjda åldersgränser i pensionssystemet och angränsande trygghetssystem, vilka trädde i kraft 2023. Från och med 2026 ska dessa åldersgränser knytas till riktåldern.

Med anledning av detta tar Pensionsmyndigheten fram en rapportserie för att belysa och utvärdera effekterna av de höjda åldersgränserna. Syftet är att öka kunskapen om vilka konsekvenser som förändringarna får för individer och samhälle samt att bidra med faktaunderlag till den pågående diskussionen om pensionsåldrar.

Denna andra rapport undersöker vilka utträdesvägar som finns till pension. Vi studerar vilka typer av inkomster individer har före och efter deras uttag av inkomstpension. Två ytterligare rapporter publiceras under hösten 2025:

1. *Pensionsnormen i förändring. Hur höjda åldersgränser påverkar pensionsåldern.* Publicering september 2025.
3. *Fler äldre i arbete? Hur höjda åldersgränser i pensionssystemet påverkar sysselsättning och arbetskraftsutbud bland äldre.* Publicering november 2025.

Rapporten har skrivits av Erik Granseth och Stefan Granbom. Rapporten har beretts med professor Per Johansson, Uppsala universitet. Vi är mycket tacksamma för Per Johanssons värdefulla hjälp samtidigt som Pensionsmyndigheten ensam är ansvarig för rapportens innehåll och slutsatser.

Pensionsmyndighetens uppdrag är att administrera och betala ut den allmänna pensionen. Vi ska ge såväl generell som individuell information om hela pensionen samt informera om vilka faktorer som påverkar pensionens storlek och tydliggöra vilka konsekvenser olika val kan få för pensionen. Vidare ska myndigheten stärka pensionärer och pensionssparare som konsumenter inom pensionsrelaterade områden. Vi ska också följa, analysera och förmedla ålderspensionssystemets utveckling och effekter för enskilda och samhälle. Dessutom ska myndigheten säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott.

Stockholm, 28 oktober 2025.

Kristian Seth

Analyschef, Pensionsmyndigheten

Sammanfattning

De senaste årens höjningar av pensionsåldrarna har lett till att fler individer i åldrarna 61–65 år har lön som huvudsaklig inkomst, samtidigt som färre individer har allmän pension som huvudinkomst vid samma åldrar. Även antalet år som individer i genomsnitt har utbetalning från socialförsäkringssystemet efter 60 års ålder har minskat mellan 2019 och 2024. Det tyder på att lagändringarna för höjd pensionsålder haft avsedd effekt.

Denna rapport från Pensionsmyndigheten baseras på nya månadsdata från arbetsgivardeklarationer. Vi studerar vilka typer av inkomster individer har före och efter deras uttag av inkomstpension. Syftet är att ge en bild av vilka utträdesvägar som finns till pension. Några vanliga typer av inkomster är lön, sjukersättning, arbetslöshetsersättning (a-kassa), sjukpenning och tjänstepension.

Den övergripande slutsatsen är att utvecklingen hittills visar att fler äldre förlänger sitt arbetsliv jämfört med tidigare generationer. Personer födda på 1950-talet tar i högre grad ut pension senare och fortsätter att arbeta längre upp i åldrarna än de födda på 1940-talet. En viktig orsak är de successivt höjda pensionsåldrarna. Idag är det fler i åldern 65–69 år som arbetar, och sysselsättningen i denna grupp har ökat 20 procentenheter, från 14 till 34 procent, sedan det nya pensionssystemet infördes 2003. Denna utveckling tyder på en tydlig förskjutning mot ett längre arbetsliv.

Höjningarna av pensionsåldrarna under senare år har inneburit att fler individer har lön som huvudsaklig inkomst vid åldrarna 61–65 år och att färre individer har allmän pension som huvudinkomst vid samma åldrar. Andelen personer som hade lön som huvudsaklig inkomst vid 65 års ålder var 29 procent år 2022. År 2024 ökade andelen till 36 procent. Andelen personer som hade allmän pension som huvudinkomst vid 65 års ålder var 68 procent år 2022. Denna andel sjönk till 51 procent år 2023, samt ytterligare till 47 procent 2024.

I rapporten presenteras ett mått som mäter antal år som individer i genomsnitt har utbetalning av socialförsäkring från 60 år. Måttet är ett sätt att beskriva hur effektiv lagändringen om höjd pensionsålder är. Om den kortare tid som ålderspensionär lagändringen medför helt vägs upp av längre tid i socialförsäkring före pensionsåldern är reformen ej effektiv.

År 2022 infördes lättnader i beviljandet av sjukersättning efter 60 års ålder vilket har en höjande effekt på antalet år. Mellan 2019 och 2024 har individer i genomsnitt fått färre år med ersättning från socialförsäkringar som allmän pension,

sjukersättning, sjukpenning och a-kassa. Mätt från 60 års ålder har det genomsnittliga antalet år med sådana ersättningar minskat från 21,3 till 20,8 år. Den tydligaste minskningen har skett under 2023–2024, efter att pensionsåldern höjdes 2023.

Män har i genomsnitt tre år kortare tid i socialförsäkring än kvinnor. Det beror bland annat på att kvinnor i genomsnitt lever längre. Trots att reglerna för sjukersättning blev mer generösa från 60 års ålder år 2022, har höjningen av pensionsåldrarna troligen medfört att antalet år i socialförsäkring totalt sett minskat. Mellan 2022 och 2023 minskade det med 0,2 år, och med ytterligare 0,1 år 2024. Det tyder på att lagändringen för höjd pensionsålder har haft effekt eftersom fler arbetar längre och färre får ersättning från socialförsäkring.

Av de som tog ut inkomstpension 2024 hade 71 procent lön som sin huvudsakliga inkomst före pensionsuttaget. Det näst vanligaste inkomstslaget var sjukersättning, med 12 procent.

Tre år före pensioneringen och därefter ökar tjänstepensionen som den högsta inkomstkällan. Den ökar med 4,6 procentenheter för kvinnor och 3,8 procentenheter för män. Även inkomstgrundad sjukersättning ökar med ungefär 1 procentenhet för båda kvinnor och män under samma period. Efter att man börjat ta ut inkomstpension är det vanligt att lönen fortfarande är högre än den allmänna pensionen. Sex månader efter pensionsuttaget hade ungefär 20 procent av de som var 63 år och äldre högre månadslön än allmän pension.

Den genomsnittliga inkomsten efter pensioneringen är också relativt stabil under de tre första åren efter pensionsuttaget. För kvinnor var den 19–27 procent lägre än inkomsten innan pensionsuttaget och för män 25–30 procent lägre.

Majoriteten av de som tog ut inkomstpension under 2024 hade en ökande årslön under de närmsta åren före pensioneringen. Medianlönen ökade med 0,9 till 2,8 procent per år mellan 2019 och 2023. Ungefär en tredjedel hade dock en minskad årslön, men oftast bara med en liten skillnad på någon eller några procent.

Om man jämför alla inkomster, det vill säga lön, pension, bidrag med mera, tre månader före och efter uttaget av inkomstpension blir kompensationsgraden 88 procent för män och 91 procent för kvinnor för de som är födda 1954–1961. Det innebär alltså att medianinkomsten minskar med cirka 10 procent efter att man börjat ta ut inkomstpension. Om man enbart inkluderar uppgifterna om allmän pension, viss tjänstepension¹ och vissa privata pensioner är månadskompensationsgraden, kvoten av pensionen tre månader efter pensionsuttag och förvärvsinkomsten tre månader före pensionering, 59 procent för män och 64

¹ Ungefär 30 procent av tjänstepensionerna ingår i dataunderlaget.

procent för kvinnor. Månadskompensationsgraden för enbart allmän pension är 56 procent för män och 58 procent för kvinnor. Kompensationsgraderna ovan är före skatt och efter skatt blir det oftast någon eller några procentenheter högre kompensationsgrad.

1. Inledning

Att bestämma sig för att ta ut sin pension kan vara ett av de mest komplexa besluten man ställs inför. Vid vilken ålder ska man ta ut pension? Bara inkomstpension eller även premiepension och tjänstepension? Och ska det vara livsvarigt för tjänstepensionen? Ska man fortsätta arbeta samtidigt? I en del fall är beslutet enklare, har man sjukersättning eller arbetslöshetsersättning så upphör de förmånerna automatiskt vid 66 års ålder².

Syftet med denna rapport är att undersöka vilka utträdesvägar det finns till pension, det vill säga vilka typer av inkomster individer har innan uttag av pension. Det är även av intresse att studera de som saknar inkomst innan pensionsuttaget. I rapporten undersöks om utträdesvägarna förändras över tid och även i samband med att pensionsåldrarna höjs. Syfte är även att ta fram ett mått som mäter antal år som individer i genomsnitt har utbetalning av socialförsäkring, för att mäta förändringen över tid i samband med lagändringen för höjd pensionsålder.

Genom åren har det varit varierande strikthet hur lätt eller svårt det har varit att få sjukersättning eller förtidspension som det tidigare hette. Det har haft stor påverkan på hur många personer som har förmånen före uttag av pension. I början av 2000-talet var sjukersättning en vanlig utträdesväg innan pension men under de senaste åren har det blivit mindre vanligt, i förhållande till hur det var då. Samtidigt som det gjorts pensionsåldershöjningar under senare år har även sjukersättningen gjorts mer generös. År 2022 infördes lättnader i beviljandet av sjukersättning efter 60 års ålder. Över denna ålder provas arbetsförmågan inte längre mot hela arbetsmarknaden. Personer som provas för sjukersättning, får sin arbetsförmåga bedömd enbart mot arbeten som personen haft erfarenhet av under de senaste femton åren. Nivån på avslag i sjukpenning har betydelse för antalet personer som har denna förmån.

En lågkonjunktur innebär att fler personer blir arbetslösa och en ökning av personer som får exempelvis A-kassa, aktivitetsstöd och avgångsersättning. Utträdesvägarna till pension förändras därmed över en konjunkturykel.

Andelen personer som har olika ersättningar kan därmed variera över tid. Sedan det nya pensionssystemet infördes 2003 så har tidigt uttag av allmän pension, före 65 års ålder, ökat med tiden. År 2020 påbörjades en höjning av pensionsåldern då den lägsta uttagsåldern höjdes från 61 till 62 år. Dessa förändringar har haft en påverkan på de inkomster som individer har före 65 års ålder eller riktålder. När man läser och tolkar resultat behöver man därför beakta de nyligen höjda åldersgränserna i pensionssystemet och angränsande socialförsäkringar.

² 65 års ålder innan 2023 och 67 års ålder från och med 2026.

I tabell 1 visas de höjningar som gjorts av lägsta uttagsålder och ålder för då grundskyddet inträder i allmän pension, ”riktålder”. I rapporten studeras perioden 2019–2024 och under denna period har lägsta uttagsåldern höjts från 61 till 63 år. Åldern för när grundskyddet inträder har höjts från 65 till 66 år.

Tabell 1. Ålder då grundskyddet inträder (”riktålder”) och lägsta uttagsålder för allmän pension per år och årskull

År	Riktålder	Gäller årskull	Lägsta pensionsålder	Lägsta ålder årskull
2019	65	1954	61	1958
2020	65	1955	62	
2021	65	1956	62	1959
2022	65	1957	62	1960
2023	66		63	
2024	66	1958	63	1961
2025	66	1959	63	1962

I de följande avsnitten undersöker vi olika frågeställningar som rör inkomsterna för de som är 60 år och äldre samt hur utträdesåldrar och antalet år med socialförsäkring har förändrats.

1.1 Data

I denna rapport använder vi oss av data från arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI). Dessa rapporteras månatligen och är mer aktuella och detaljerade än uppgifter om pensionsgrundande inkomster som fastställs årsvis under taxeringen. Genom att studera månadsdata kan man göra en mer finkornig analys om vad som händer med olika inkomstkällor före och efter pensioneringen. Tidigare analyser och rapporter har framförallt saknat uppgifter om arbetslöshetsersättningar och aktivitetsstöd/rehabiliteringspenning, vilka återfinns i månadsuppgifterna.

Vi har definierat pensionsuttaget som att man tar ut inkomstpensionen med hel omfattning det vill säga till 100 procent, men som vi säger inledningsvis, verkligheten är mer komplex. Man kan redan ha tagit ut tjänstepension eller premiepension, man kan gå från 50 procent till 100 procent inkomstpension, man kan några månader senare upphöra med inkomstpensionen. I rapporten syftar begrepp som ”pensionsuttag”, ”pensionering”, ”pensionär” och ”uttag av pension” på att en individ tar ut/har tagit ut sin inkomstpension med hel omfattning det vill säga till 100 procent.

Månadsuppgifterna är inte kvalitetssäkrade av Pensionsmyndigheten eftersom de inte används i handläggningssystemen eller ligger till grund för några beslut. Uppgifterna har inte heller full täckning, bland annat saknas personer med enskild

firma. Ungefär 90 procent av de som är 60 år och äldre och som har fastställd pensionsgrundande inkomst återfinns i månadsuppgifterna. Det är även bara cirka 30 procent av kapitalet från tjänstepensionsutbetalningarna som ingår och det är oklart hur stor täckning uppgifterna om privata pensionen har.

Det kan därmed vara bra att vara lite försiktig i tolkningar och i att dra alltför långtgående slutsatser av resultaten med tanke på den oklara täckningen för månadsuppgifterna.

I den här rapporten ingår inkomsttyperna allmän pension³, lön⁴, privat pension⁵, tjänstepension⁶, arbetsskadelivränta⁷, sjukpenning mm⁸, sjukersättning⁹, aktivitetsstöd/rehabiliteringspenning¹⁰, a-kassa¹¹ och övrigt¹².

I avsnitt 5 om utträdesålder är dataunderlaget taxerade årsuppgifter för pensionsgrundande inkomster.

³ Summan av inkomstpension, premiepension och eventuell garantipension.

⁴ Kontant ersättning för arbete, ex. bruttolön, som är underlag för arbetsgivaravgifter.

⁵ Pensionssparkonto

⁶ Tjänstepension som arbetsgivaren betalat ut till före detta anställda eller till deras efterlevande. Cirka 1 000 000 personer som är 60 år eller äldre ingår och utbetalningarna utgör cirka en tredjedel av de totala tjänstepensionsutbetalningarna. Bristen på täckning beror på att många tjänstepensionsbolag inte rapporterar sina utbetalningar till arbetsgivardeklarationer på individnivå eftersom de inte varit eller är arbetsgivare.

⁷ Här ingår mängder av olika arbets- och yrkesskadelivräntor.

⁸ Ersättningar från Försäkringskassan för socialförsäkringar som rör inkomst av anställning. I åldrarna 60 år och äldre är majoriteten sjukpenning men kan också vara vård av sjukt barn,

⁹ Ibland presenteras sjukersättning uppdelat i garantiersättning och en inkomstgrundad del.

¹⁰ Aktivitetsstöd och rehabiliteringspenning utbetalas av Försäkringskassan. I åldrarna 60 år och äldre är det nästan bara aktivitetsstöd som utbetalas.

¹¹ Ersättning från arbetslöshetskassa vid arbetslöshet.

¹² Flera förmåner som ett litet antal personer erhåller till exempel försäkringsersättning, lönegarantiersättning, avtalsgruppsjukförsäkring, utbildningsbidrag, pensionsgrundande bidrag från Sveriges författarfond och Konstnärsnämnden mm.

2. Vad är den huvudsakliga inkomstkällan från 60 till 69 års ålder?

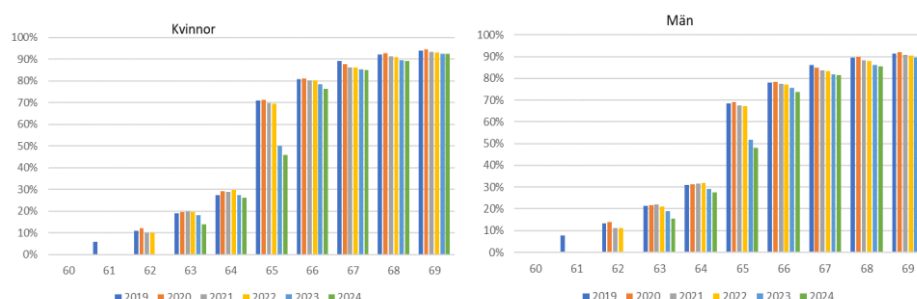
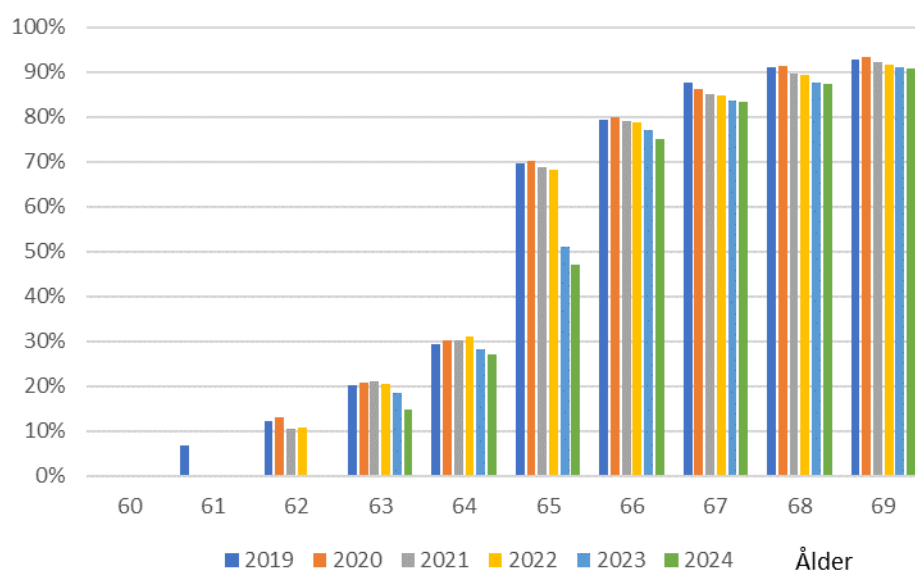
I detta avsnitt studeras utveckling över tid för den huvudsakliga inkomstkällan. Vi har definierat denna som den högsta månadsinkomsten bland alla typer av inkomster i arbetsgivardeklarationerna för individen en given månad. I vår databas har vi data sedan år 2019 och har nedan gjort en tidsserie för utveckling av det inkomstslag som är högsta inkomst per ålder och kön. I tidsserien har vi valt att studera inkomster för december för respektive år. Ålder i detta avsnitt avser ålder i slutet av året. En anledning att använda december är att alla i en årskull då har samma ålder och att de då eventuellt uppnått en viss ålder för att kunna få pension. Då kan man se effekten av höjningarna av åldrarna inom pensionssystemet och följa årskullarna över tid. Årskullarna har olika lägsta ålder för pension och olika åldrar från när grundskyddet inträder, se tabell 1 i inledning.

2.1 Allmän pension

Figur 1 visar tre stapeldiagram för andelen med allmän pension som huvudsaklig inkomstkälla för åldrarna 60 till 69 år för åren 2019 till 2024. Det övre diagrammet presenterar resultat för samtliga individer i våra data, medan de två undre presenterar resultat uppdelat för kvinnor och män separat. Från den övre figuren kan vi se att 7 procent har allmän pension som högsta inkomstkälla vid 61 år 2019 när det var möjligt att ta ut inkomst- och eller premiepension. Sedan 2020 har lägsta uttagsålder för allmän pension höjts. Fram till år 2022 kunde personer ta ut allmän pension vid 62 år. Som en konsekvens att åldershöjningarna har andelen med allmän pension som huvudsaklig inkomstkälla sjunkit för flera åldrar. Tydligast effekt är det vid 65 års ålder från år 2023 då andelen är betydligt lägre. Det beror på att åldern för när grundskyddet inträder höjdes från 65 till 66 år. Andelen personer som hade allmän pension som huvudsaklig inkomst vid 65 år var 68 procent 2022 och andelen sjönk till 51 procent år 2023, samt ytterligare till 47 procent 2024.

Vi kan också se en liten minskning av andelen allmän pension som huvudsaklig inkomstkälla vid 62 år ålder år 2021 och 2022 för födda 1959 och 1960, samt vid 63 år ålder år 2024 för födda 1961. Noterbart är också att vi ser en minskning av andelen med allmän pension som huvudsaklig inkomstkälla vid 63 och 64 års ålder för årskullar födda 1959 och 1960. Detta är sannolikt en kvardröjande effekt av höjning av lägsta ålder från 2020. Detta tyder således på att det inte bara är en mekanisk effekt av förändringar i regelverk utan också att normen kring pensionering förändras. Inga större skillnader kan ses mellan män och kvinnor, men vi kan se att det något färre män som har allmän pension som huvudsaklig inkomst vid 66 års ålder jämfört med kvinnor.

Figur 1. Andel med allmän pension som högsta inkomst per ålder 60–69 år i december för åren 2019–2024, samt uppdelat på kön

2.2 Lön

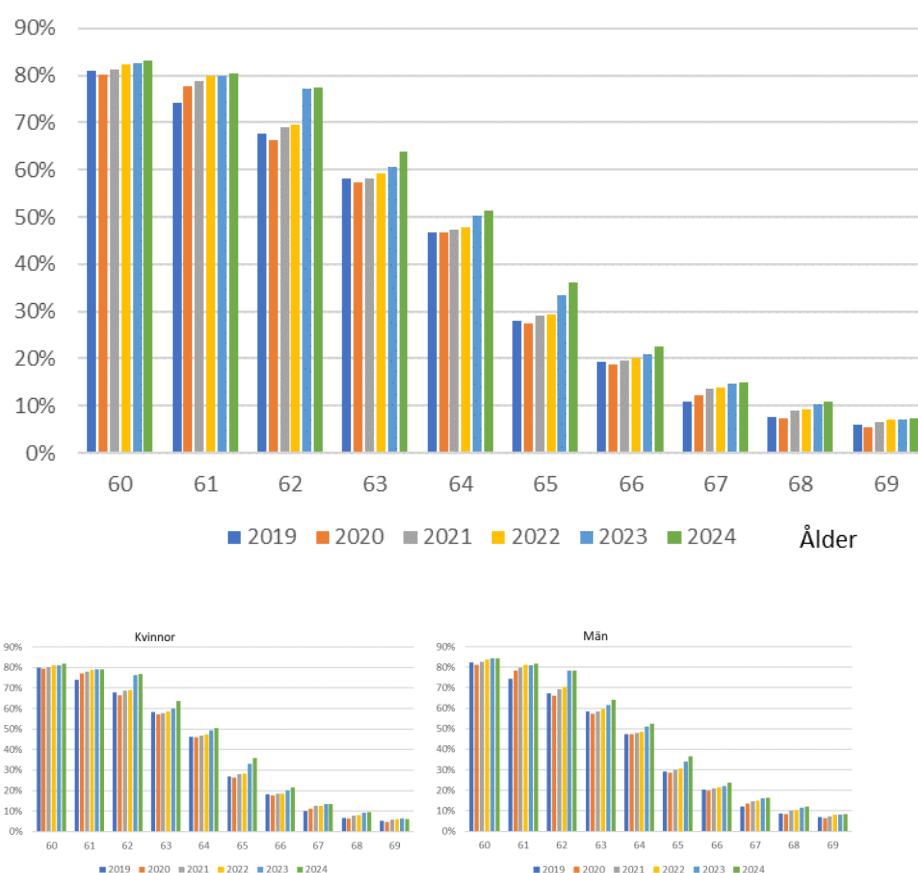
Figur 2 visar tre stapeldiagram för andelen med lön som huvudsaklig inkomstkälla för åldrarna 60 till 69 år för åren 2019 till 2024. Det övre diagrammet presenterar resultat för samtliga individer i våra data, medan de två undre presenterar resultat uppdelat för kvinnor och män separat. Den stående axeln visar andelen personer med lön som huvudsaklig inkomstkälla och den liggande axeln visar ålder. Från den övre figuren kan vi se att andelen personer som har lön som huvudsaklig inkomstkälla har ökat över tid för flera åldrar. Tydligast effekt är det vid 62 och 65 års ålder från år 2023 då andelen är betydligt högre. Det beror på att lägsta uttagsåldern för allmän pension höjdes från 62 till 63 år och åldern för när grundskyddet inträder höjdes från 65 till 66 år. Eftersom färre individer har allmän pension vid dessa åldrar så ökar andelen personer som har lön. Andelen personer som hade lön vid 62 år som huvudsaklig inkomstkälla 2022 var 70 procent och år 2023 ökade andelen till 77 procent. Andelen personer som hade lön vid 65 år som huvudsaklig inkomstkälla var 29 procent år 2022 och andelen har 2023 ökat till 33

procent, samt ytterligare till 36 procent 2024. Detta är sannolikt en kvardröjande effekt av höjning av ålder 2023 för när grundskyddet inträder. Detta tyder således på att det inte bara är en mekanisk effekt av förändringar i regelverk utan också att normen kring pensionering förändras.

Även vid 61 år ser man en viss ökning från år 2019 till 2024 av andelen med lön som huvudsaklig inkomst. För de individer som är 66 år eller äldre har också andelen med lön som huvudsaklig inkomstkälla ökat över tid. År 2019 var det 19 procent av individerna vid 66 år som hade lön som huvudsaklig inkomstkälla och denna andel har år 2024 ökat till 23 procent. År 2019 var det 11 procent av individerna vid 67 år som hade lön som huvudsaklig inkomstkälla och denna andel har år 2024 ökat till 15 procent.

För män som är 66 och 67 år är andelen med lön som huvudsaklig inkomst något högre än för kvinnor. För män vid 66 års ålder är det 24 procent som har lön som huvudsaklig inkomstkälla och för kvinnorna är andelen 22 procent vid samma ålder. För män vid 67 års ålder är det 16 procent som har lön som huvudsaklig inkomstkälla och för kvinnorna är andelen 13 procent vid samma ålder.

Figur 2. Andel personer med lön som högsta inkomst per ålder 60–69 år i december för åren 2019–2024, samt uppdelat på kön

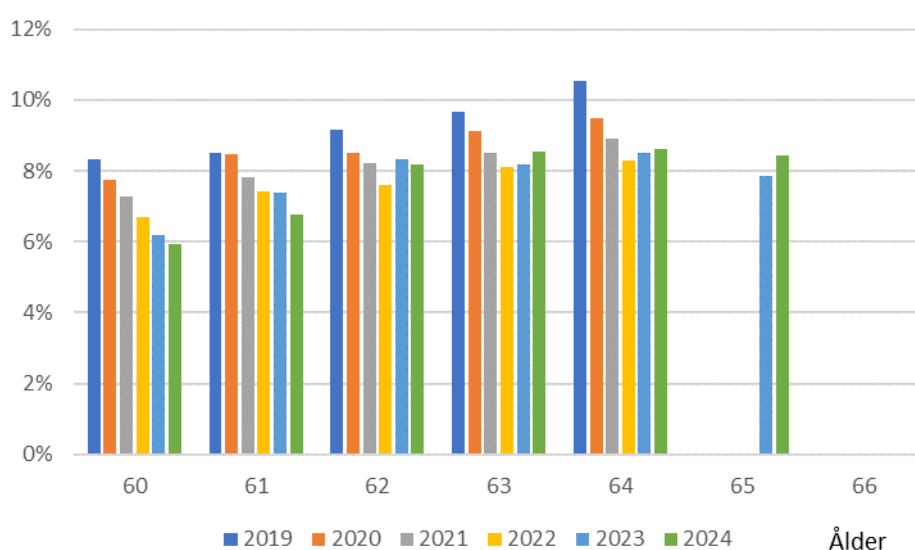

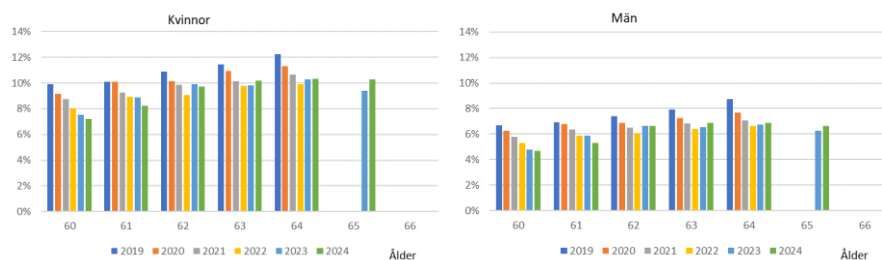
2.3 Inkomstrelaterad sjukersättning

Det har gjorts lättnader i sjukersättning efter 2022 över en ålder som gäller fem år före åldern för när grundskyddet inträder i allmän pension. Denna ålder var tidigare 60 men har nu höjts till 61 år. Över denna ålder prövas arbetsförmågan inte längre mot hela arbetsmarknaden. Personer som prövas för sjukersättning, får sin arbetsförmåga bedömd enbart mot arbeten som personen haft erfarenhet av under de senaste femton åren.

Figur 3 visar tre stapeldiagram för andelen med inkomstrelaterad sjukersättning som huvudsaklig inkomstkälla för åldrarna 60 till 69 år för åren 2019 till 2024. Det övre diagrammet presenterar resultat för samtliga individer i våra data, medan de två undre presenterar resultat uppdelat för kvinnor och män separat. Den stående axeln visar andelen personer med inkomstrelaterad sjukersättning som huvudsaklig inkomstkälla och den liggande axeln visar ålder. Från den övre figuren kan vi se att andelen personer som har inkomstrelaterad sjukersättning som huvudsaklig inkomstkälla har minskat över tid för de som är 60 och 61 år. I åldrarna 62–64 har det varit en svag ökning sedan 2022. Lagändringen från 1 september 2022 har lett till något fler personer med sjukersättning. Från och med 2023 kan personer få sjukersättning vid 65 år beroende på höjningen av åldern för när grundskyddet inträder. Det är drygt 8 procent som har inkomstrelaterad sjukersättning som högsta inkomst vid 65 år 2024. Det är endast små skillnader i nivå mellan åldrarna 63–65 år 2024. Det är fler kvinnor än män som har inkomstrelaterad sjukersättning och det är ett mönster som funnits historiskt.

Figur 3. Andel med inkomstrelaterad sjukersättning som högsta inkomst per ålder 60–69 år i december för åren 2019–2024, samt uppdelat på kön

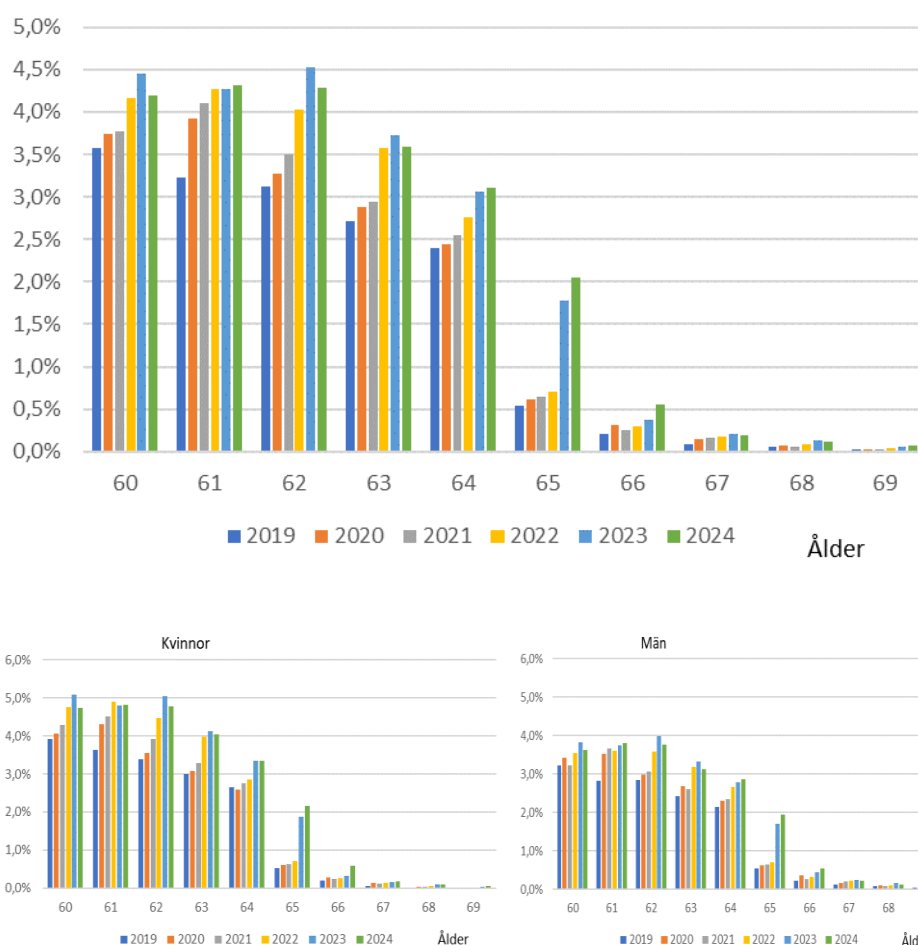
2.4 Sjukpenning och föräldrapenning, ersättning från Försäkringskassan

I arbetsgivardeklarationerna kallas denna kategori inkomst för ersättning från Försäkringskassan och det är huvudsakligen sjukpenning och föräldrapenning. Från 60 års ålder är det dock få som får föräldrapenning så det är huvudsakligen sjukpenning som avses.

Figur 4 visar tre stapeldiagram för andelen med sjukpenning och föräldrapenning som huvudsaklig inkomstkälla för åldrarna 60 till 69 år för åren 2019 till 2024. Det övre diagrammet presenterar resultat för samtliga individer i våra data, medan de två undre presenterar resultat uppdelat för kvinnor och män separat. Den stående axeln visar andelen personer med sjukpenning och föräldrapenning som huvudsaklig inkomstkälla och den liggande axeln visar ålder. Från den övre figuren kan vi se att andelen personer som har sjukpenning och föräldrapenning som huvudsaklig inkomstkälla har ökat över tid för flera åldrar. Till exempel vid 62 års ålder har det varit en relativt kraftig ökning efter år 2021. Enligt Försäkringskassan har andelen avslag i sjukpenning minskat sedan 2021 vilket har ökat antalet pågående sjukfall, då fler beviljats sjukpenning.

Vid 65 års ålder har det varit en ökning sedan 2022 av andelen med sjukpenning, samt annan ersättning, som högsta inkomst. Det beror på höjningen av åldern för när grundskyddet inträder inom allmän pension. Det är dock betydligt färre som har sjukpenning vid 65 än vid 64 år. Det är 2 procent som har sjukpenning samt annan ersättning som högsta inkomst vid 65 år 2024. Det går att få sjukpenning efter åldern då grundskyddet inträder inom allmän pension, "riktåldern". Det gäller om individen har ett fast arbete. Det är fler kvinnor än män som har sjukpenning samt annan ersättning och det är ett mönster som funnits historiskt.

Figur 4. Andel med sjukpenning (och föräldrapenning) som högsta inkomst per ålder 60–69 år i december för åren 2019–2024, samt uppdelat på kön

2.5 Aktivitetsstöd och rehabiliteringspenning

I arbetsgivardeklarationerna kallas denna kategori inkomst för aktivitetsstöd och rehabiliteringspenning. Det är dock relativt få som har rehabiliteringspenning efter 60 år så det är huvudsakligen aktivitetsstöd som avses.

Figur 5 visar tre stapeldiagram för andelen med aktivitetsstöd och rehabiliteringspenning som huvudsaklig inkomstkälla för åldrarna 60 till 69 år för åren 2019 till 2024. Det övre diagrammet presenterar resultat för samtliga individer i våra data, medan de två undre presenterar resultat uppdelat för kvinnor och män separat. Den stående axeln visar andelen personer med aktivitetsstöd och rehabiliteringspenning som huvudsaklig inkomstkälla och den liggande axeln visar ålder. Från den övre figuren kan vi se att andelen personer som har aktivitetsstöd och rehabiliteringspenning som huvudsaklig inkomstkälla har ökat över tid för flera åldrar. Vid 62 års ålder är andelen personer med aktivitetsstöd betydligt högre efter år 2019. Eftersom lägsta uttagsåldern för allmän pension har höjts till 63 år från 2023 så innebär att individer i större utsträckning kan ha aktivitetsstöd som högsta

inkomst vid 62 år istället för allmän pension. Vid 65 års ålder har det varit en ökning av andelen sedan år 2022. Det beror på höjningen av åldern för när grundskyddet inträder inom allmän pension. Det är fler män än kvinnor som har aktivitetsstöd från 60 års ålder. Det är vanligare att män är arbetslösa i den åldern än kvinnor.

Figur 5. Andel med aktivitetsstöd (och rehabiliteringspenning) som högsta inkomst per ålder 60–69 år i december för åren 2019–2024, samt uppdelat på kön

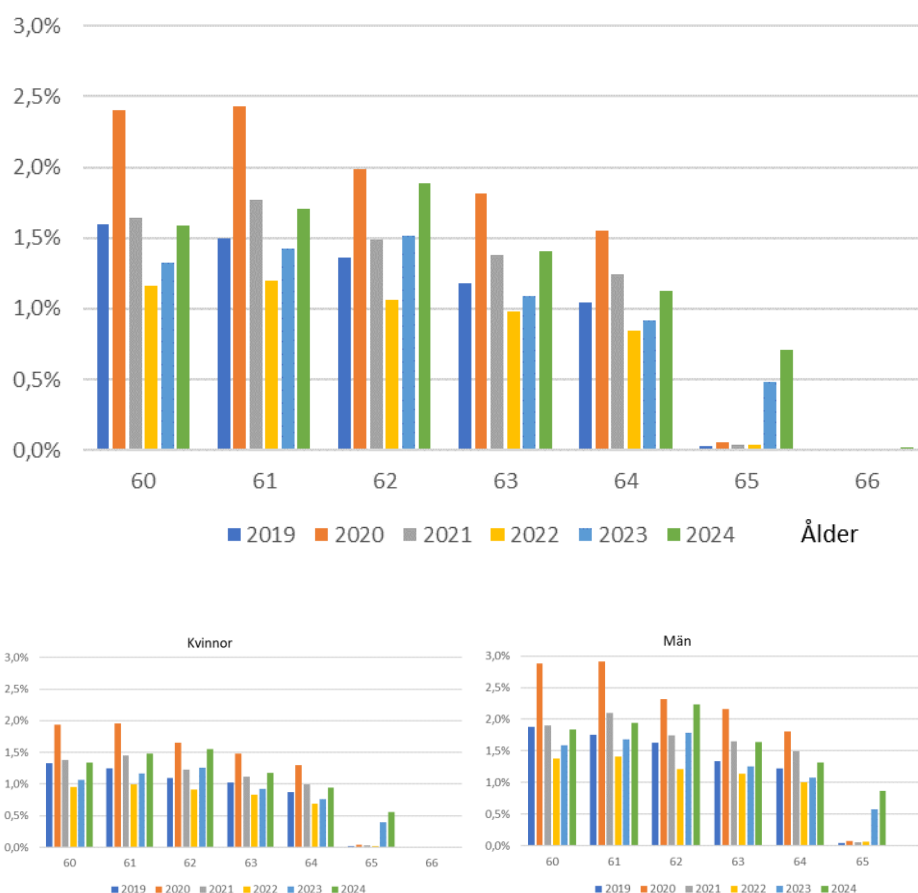

2.6 A-kassa

Figur 6 visar tre stapeldiagram för andelen med A-kassa som huvudsaklig inkomstkälla för åldrarna 60 till 69 år för åren 2019 till 2024. Det övre diagrammet presenterar resultat för samtliga individer i våra data, medan de två undre presenterar resultat uppdelat för kvinnor och män separat. Den stående axeln visar andelen personer med A-kassa som huvudsaklig inkomstkälla och den liggande axeln visar ålder. Från den övre figuren kan vi se att andelen personer med A-kassa som huvudsaklig inkomstkälla har ökat över tid för flera åldrar. År 2020 under pandemin var det dock fler som hade A-kassa. Vid 62 års ålder är andelen personer med A-kassa som huvudsaklig inkomst högre efter 2019. Eftersom lägsta uttagsåldern för inkomstgrundad pension har höjts till 63 år från 2023 så innebär att individer i större utsträckning har A-kassa vid 62 års ålder istället för

inkomstgrundad pension vid denna ålder. Före 2023 tog en del individer ut inkomstgrundad pension vid 62 år och det innebar att färre individer hade A-kassa vid 62 år. Vid 65 års ålder har det varit en ökning från 2023. Det beror på höjningen av åldern för när grundskyddet inträder inom allmän pension och följdändringen att åldern för A-kassa har förlängts till 65 år. Det är fler män än kvinnor som har A-kassa från 60 års ålder.

Figur 6. Andel med A-kassa som högsta inkomst per ålder 60–69 år i december för åren 2019–2024, samt uppdelat på kön

2.7 Tjänstepension

Figur 7 visar tre stapeldiagram för andelen med tjänstepension som huvudsaklig inkomstkälla för åldrarna 60 till 69 år för åren 2019 till 2024. Det övre diagrammet presenterar resultat för samtliga individer i våra data, medan de två undre presenterar resultat uppdelat för kvinnor och män separat. Den stående axeln visar andelen personer med tjänstepension som huvudsaklig inkomstkälla och den liggande axeln visar ålder. Från den övre figuren kan vi se att andelen personer med tjänstepension som huvudsaklig inkomstkälla har minskat över tid för åldrar före 65 år. Vid 64 års ålder är andelen personer med tjänstepension som huvudsaklig inkomstkälla lägre efter 2019. Från 65 års ålder har det varit en ökning från 2023. En anledning till att tjänstepension kan bli högsta inkomst är om personen tar ett

temporärt uttag under några år, till exempel 5 eller 10 år. Det kan vara en anledning till att andelen är som högst vid 64 år, om individer tar ut tjänstepension under kortare period. Observera att det ofta saknas uppgifter om tjänstepension i månadsuppgifterna från arbetsgivardeklarationerna, täckningen är cirka 30 procent.

Figur 7. Andel med tjänstepension som högsta inkomst per ålder 60–69 år i december för åren 2019–2024, samt uppdelat på kön

3. Vilken är den huvudsakliga inkomsten innan uttag av inkomstpension?

I detta avsnitt studeras det inkomstslag som är den huvudsakliga inkomsten sex månader innan inkomstpension togs ut. De inkomstslag är de kategorier som redovisas i arbetsgivardeklarationerna. I tabell 2 visas vad personer hade för huvudsaklig inkomst innan de tog ut sin inkomstpension 2024. Tabellen består av 91 700 personer som tog ut sin inkomstpension under 2024.

Tabell 2. Huvudsaklig inkomst sex månader innan uttag av inkomstpension 2024 i procent, totalt och uppdelat på kön

Inkomst	Kvinnor	Män	Totalt
A-kassa	1,7	2,6	2,2
Allmän pension	1,7	1,3	1,5
Arbetskadeliivränta	0,4	0,4	0,4
Avgångsbidrag	0,0	0,1	0,0
Sjuk- och föräldrapenning, ersättning från Försäkringskassan, inkomst av anställning	4,6	4,1	4,3
Försäkringsersättning	0,0	0,0	0,0
Garantiersättning till sjukersättning	1,7	1,6	1,6
Inkomstrelaterad sjukersättning	12,1	8,1	10,1
Lön	69,5	71,7	70,6
Övrigt	0,0	0,0	0,0
Privat pension	0,7	0,7	0,7
Aktivitetsstöd och rehabiliteringspenning	2,7	3,8	3,3
Tjänstepension	4,7	5,4	5,1
Totalt	100	100	100

Det var 70,6 procent som hade lön som huvudsaklig inkomst innan de tog ut sin inkomstpension. Det var 11,7 procent som hade sjukersättning som huvudsaklig inkomst innan pension, 10,1+1,6. Det var 5,1 procent som hade tjänstepension som huvudsaklig inkomst. De tog då ut tjänstepension innan inkomstpension och hade den som sin huvudsakliga inkomst. Om individen tar ut ett temporärt uttag under ett fåtal år så kan dessutom tjänstepensionen bli relativt hög, så att den blir den högsta inkomsten.

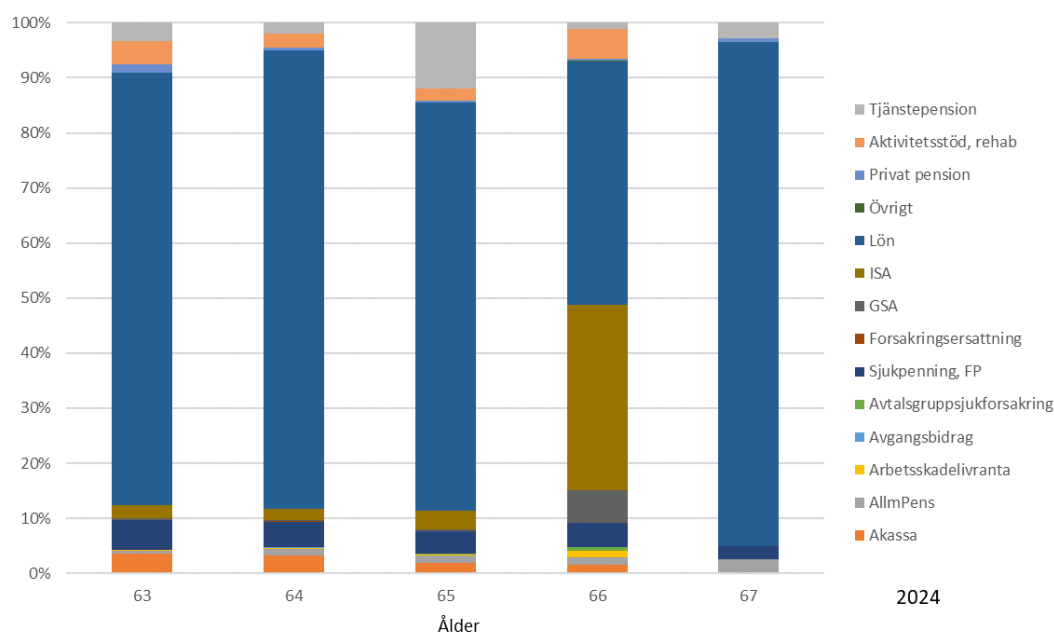
Det var 4,3 procent av individerna som hade sjukpenning som huvudsaklig inkomst. Aktivitetsstöd var också ett relativt vanligt inkomstslag innan pension, 3,3 procent. En del hade allmän pension innan de tog ut inkomstpension. Det kan vara personer som har tagit ut sin premiepension i förväg. De största skillnaderna mellan könen är att kvinnor i större utsträckning har sjukersättning medan män i större utsträckning har lön eller aktivitetsstöd innan pension.

I nedanstående figur fördelas det på den ålder som individen hade vid pensionsuttaget och redovisas för 2024.

I vissa fall har inkomstslagen förkortningar och de som används redovisas nedan:

Rehab=Rehabiliteringspenning, *ISA*=inkomstrelaterad sjukersättning,
GSA=garantiersättning för sjukersättning, *FP*=Föräldrapenning,
AllmPens=allmän pension

Figur 8. Huvudsaklig inkomst sex månader innan uttag av inkomstpension per uttagsålder 63–67 för 2024, procent

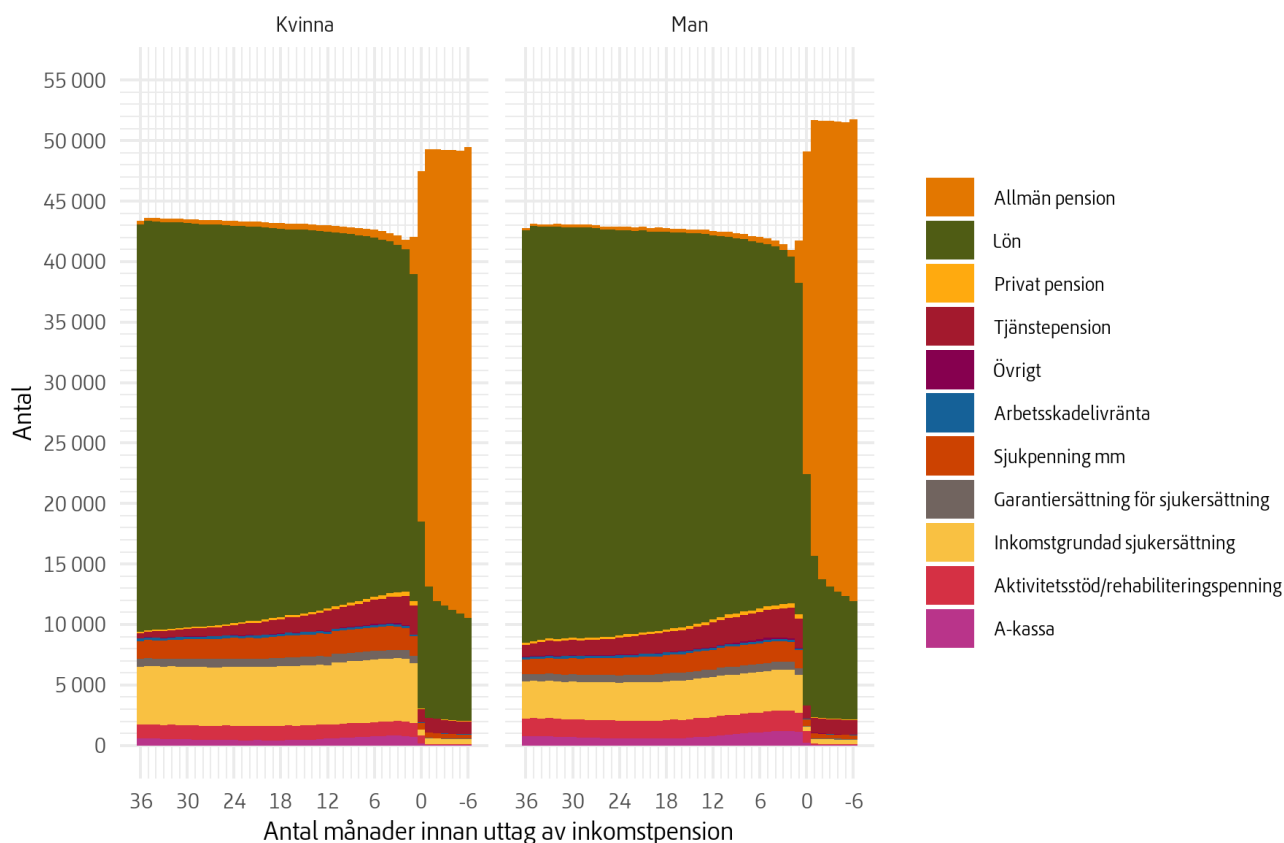

Det är vanligast att ha lön innan pension för åldrarna 63–67 år. Åldern 66 år avviker dock från övriga åldrar eftersom många socialförsäkringar och ersättningar upphör vid denna ålder då grundskyddet inträder inom allmän pension. Det är därför till exempel fler som har haft sjukersättning innan inkomstpension vid denna ålder. Av de som tog ut inkomstpension vid 66 års ålder var det 40 procent som hade sjukersättning som huvudsaklig inkomst innan. Det var vanligt att ha haft aktivitetsstöd innan inkomstpension togs ut vid 66 års ålder, 5,5 procent. Vid 65 års ålder är det vanligare att ha haft tjänstepension innan inkomstpensionen togs ut, 12 procent. Vid 67 års ålder har nästan alla individer haft lön innan inkomstpensionen togs ut. Vid 63 års ålder är det något vanligare att ha haft privat pension, sjukpenning eller A-kassa innan inkomstpensionen togs ut.

3.1 Vilka inkomster har pensionärer de närmsta åren innan pensionsuttaget?

Vi har i tidigare avsnitt undersökt vilken den huvudsakliga inkomsten är sex månader innan första uttaget av full inkomstpension. I detta avsnitt undersöks istället hur den huvudsakliga inkomsten förändras ett visst antal månader före och efter pensionsuttaget. Figur 9 visar vilken typ av huvudsaklig inkomstkälla det finns uppgift om för perioden från 36 månader före pensionsuttagsmånaden (månad 0 i figuren), till sex månader efter (-6) för de som tog ut hel inkomstpension under 2024¹³.

Figur 9. Högsta inkomsttyp i arbetsgivardeklarationer på individnivå 36 månader före pensionering och 6 månader efter för kvinnor och män med pensioneringsår 2024

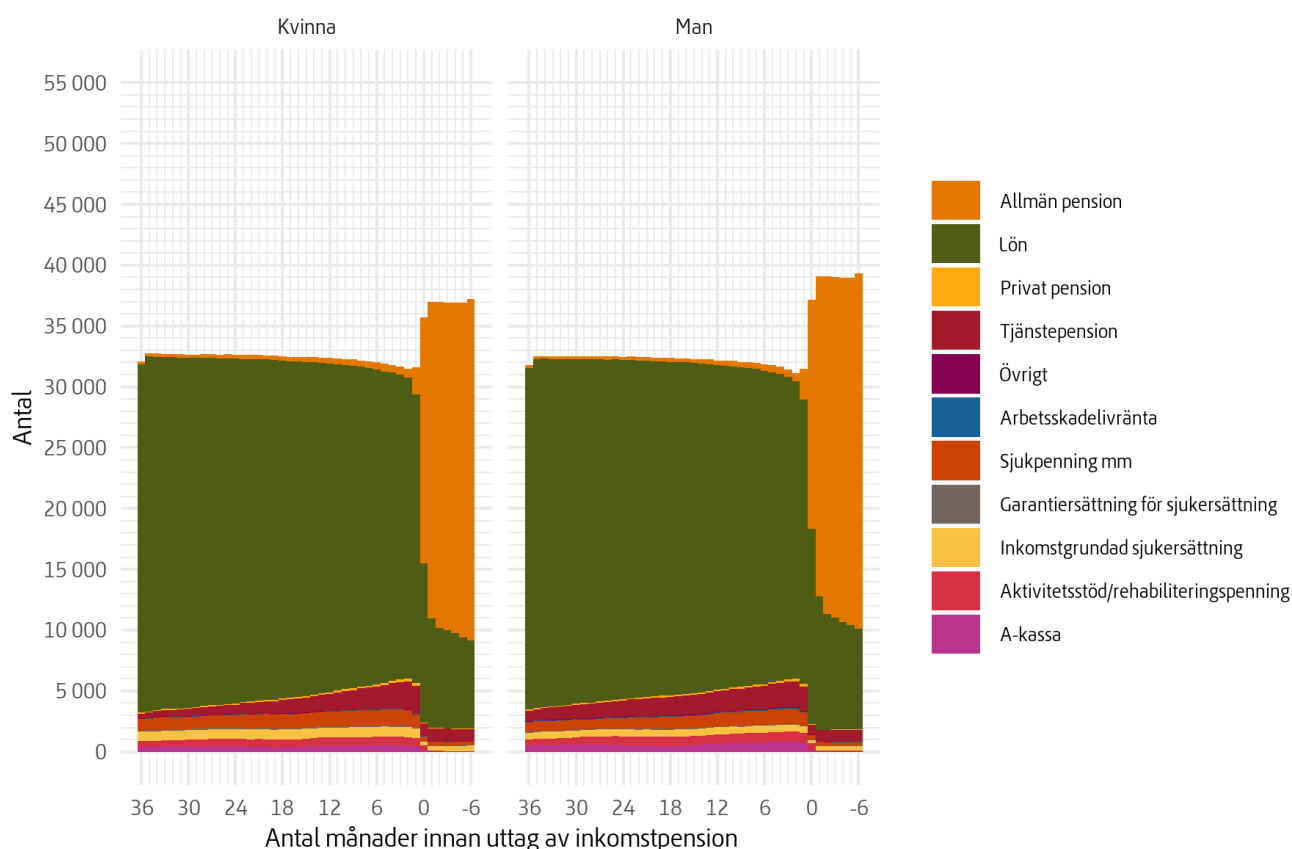

¹³ Från 36 månader till pensioneringen är det totala antalet individer runt 80 – 85 000 individer för att sedan öka till cirka 100 000. Att antalet ökar beror på att det finns en grupp av individer som inte haft någon inkomstuppgift i arbetsgivardeklarationerna men som dyker upp när pensionsutbetalningarna av allmän pension registreras. Exempel på orsaker till att det saknas uppgifter innan pensioneringen kan vara att de har lön från enskild firma, att de försörjs av en eventuell partner, att de får ekonomiskt bistånd, att de lever på kapitalinkomster, att de har utländska inkomster eller att deras tidigare arbetsgivare inte skickar in arbetsgivardeklarationer på individnivå.

Det är främst tjänstepensionen som ökar som högsta inkomstkälla från 36 månader till ett par månader innan pensionsuttaget, ökningen är 4,6 procentenheter för kvinnor och 3,8 procentenheter för män, se figur 9. Även inkomstgrundad sjukersättning ökar med ungefär en procentenhet för män och kvinnor under samma tidsperiod. För männen är det mer vanligt att ha A-kassa eller aktivitetsstöd som högsta inkomst än vad det är för kvinnor innan pensionsuttaget. Motsatt förhållande råder när det gäller inkomstgrundad sjukersättning vilket är vanligare bland kvinnor. Den generella bilden är dock att det är ungefär lika stor andel kvinnor och män som har lön som högsta inkomstkälla innan pensionsuttaget. Ju närmre man kommer pensioneringstillfället, desto vanligare är det med andra inkomstkällor än lön.

I nästa figur, figur 10, är uttagsåret 2023, det är alltså en helt annan grupp av pensionärer som vi nu följer. Den största skillnaden är att det är betydligt färre som tog ut hel inkomstpension under 2023 jämfört med 2024, cirka 76 000 individer jämfört med strax över 100 000. Skillnaden beror främst på att åldersgränsen för rätt till socialförsäkringar såsom a-kassa, sjukersättning med mera höjdes till 66 år så det var färre med dessa inkomster som tog ut pension under 2023.

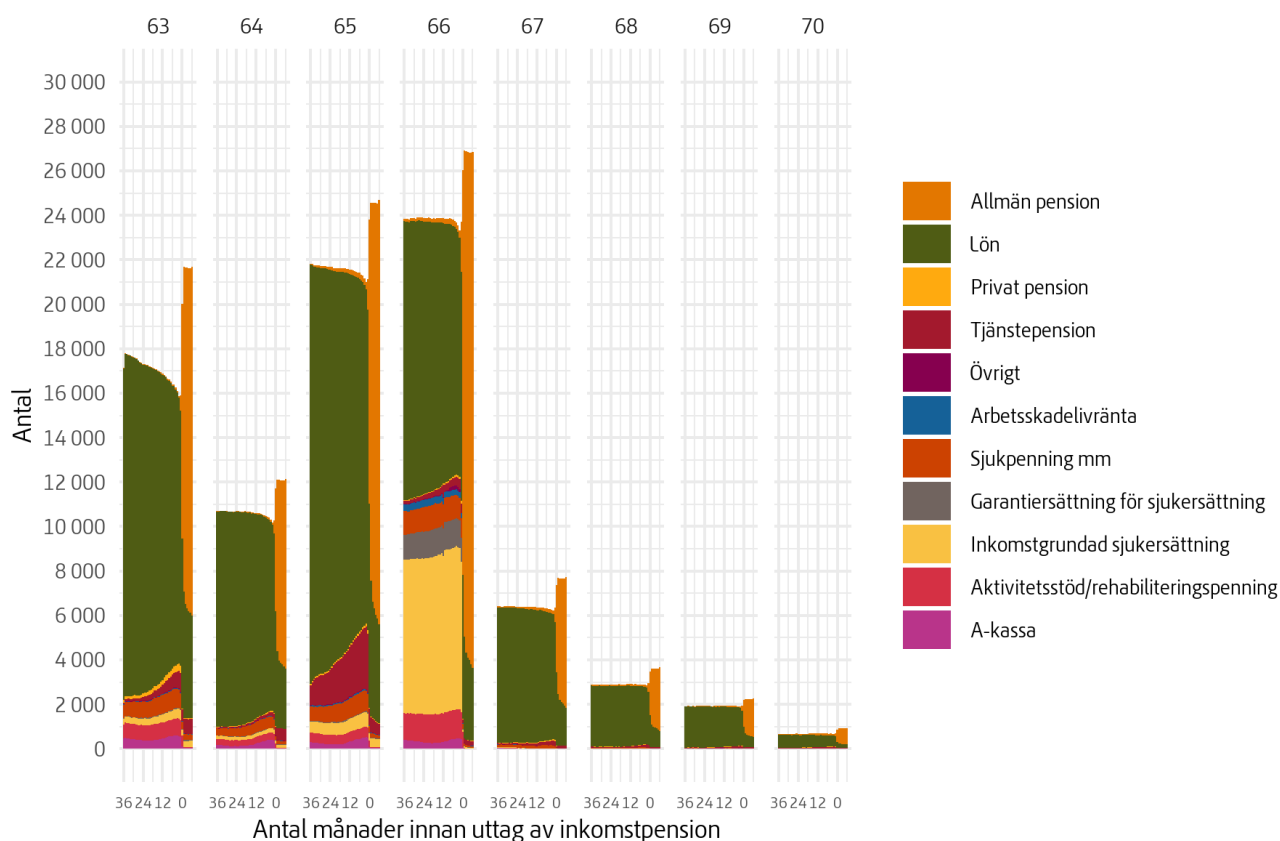
Figur 10 Högsta inkomsttyp i arbetsgivardeklarationer på individnivå 36 månader före pensionering och 6 månader efter för kvinnor och män med pensioneringsår 2023

För både 2023 och 2024 är det fortfarande en stor andel personer som har lön som högsta inkomstkälla efter sitt uttag av hel inkomstpension. Det är ungefär 20 procent som har löneutbetalningar som är högre än den allmänna pensionen 6 månader efter pensionsuttaget.

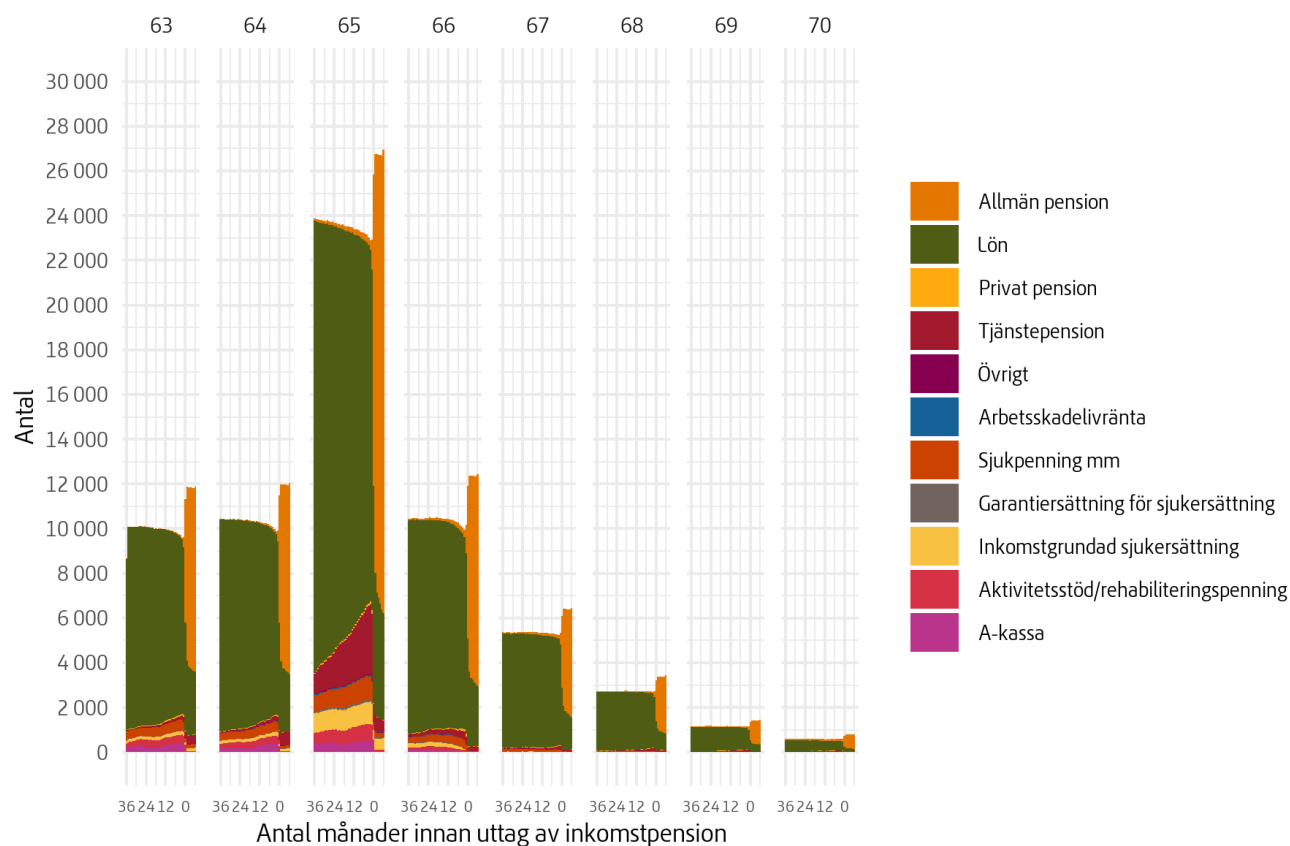
Figur 11 och figur 12 visar vilken som var den högsta inkomsttypen för individer i 63–70 års ålder som tog ut hel inkomstpension under 2024 respektive 2023. Man kan tydligt se att av de som fyllde 66 år under 2024 var det närmare hälften som hade en annan inkomsttyp än lön innan pensionsuttaget, figur 11. För övriga åldrar är lön betydligt vanligare som högsta inkomsttyp innan pensionering.

Figur 11. Högsta inkomsttyp i arbetsgivardeklarationer på individnivå 36 månader före pensionering och 6 månader efter för 63–70 års ålder med pensioneringsår 2024

Bland de pensionärer som tog ut inkomstpension under 2023 var det istället få som hade sjukersättning, A-kassa eller aktivitetsstöd eftersom åldersgränsen höjdes, se figur 12. De som fyllde 65 år under 2023 med dessa förmåner väntade i allra flesta fall med att ta ut sin inkomstpension tills året därpå, 2024.

Figur 12. Högsta inkomsttyp i arbetsgivardeklarationer på individnivå 36 månader före pensionering och 6 månader efter för 63–70 års ålder med pensioneringsår 2023

Det är också betydligt färre som tog ut pension vid 63 års ålder under 2023 jämfört med 2024. Här är istället anledningen att den lägsta möjliga åldern för att ta ut inkomstpension höjdes från 62 till 63 under 2023. De som fyllde 63 år under 2023 är födda 1960 och denna årskull hade möjlighet att ta ut inkomstpension som 62-åringar under 2022. De födda 1961, som är 63 år gamla 2024 saknar denna möjlighet.

3.2 Hur förändras genomsnittsinkomsten för kvinnor och män före och efter pensionsuttaget?

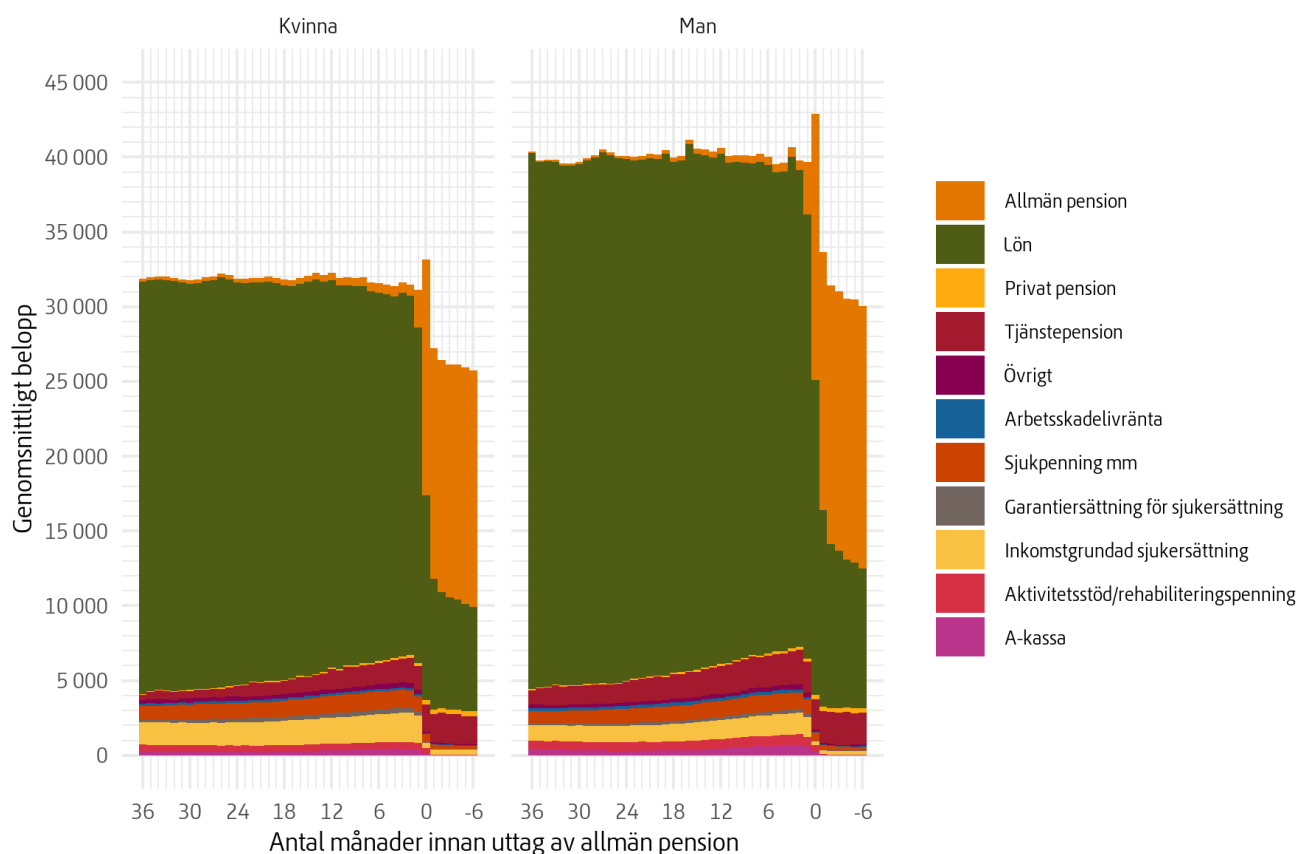
I detta avsnitt studerar vi inte längre den huvudsakliga inkomstkällan utan ser i stället till individernas alla inkomstkällor under ett visst antal månader före och efter ett visst års pensionsuttag.

I figur 13 går det att se att den genomsnittliga inkomsten håller sig förvånansvärt konstant under åtminstone tre år innan pensionsuttaget för de som tog ut

inkomstpension under 2024¹⁴. Den konstanta nivån beror på att lönebeloppet minskar något samtidigt som tjänstepensionsbeloppet ökar. Det genomsnittliga beloppet per månad är cirka 32 000 kronor för kvinnor och 40 000 kronor för män. Skillnaden i inkomst mellan könen, 25 procent, ligger i linje med den statistik över sammanräknad förvärvsinkomst som Statistiska Centralbyrån anger för åldersintervallet 60–64 år¹⁵.

Män har i genomsnitt en något högre inkomst från A-kassa och aktivitetsstöd än kvinnor samtidigt som kvinnor har högre inkomst från sjukersättning. Skillnaden i genomsnittsinkomst mellan könen beror främst på kvinnornas lägre löneinkomster.

Figur 13. Genomsnittlig inkomst från 36 månader innan till sex månader efter uttag av full inkomstpension under 2024, kvinnor och män

Efter uttaget av inkomstpension, månad 0, går det att se att snittinkomsten sjunker, främst på grund av att löneandelen av naturliga skäl minskar och att majoriteten av de förvärvsrelaterade socialförsäkringsersättningarna upphör. Sex månader efter pensionsuttaget är snittinkomsten cirka 26 000 kronor per månad för kvinnor och 30 000 kronor för män. Skillnaden i inkomst mellan könen minskar alltså till cirka

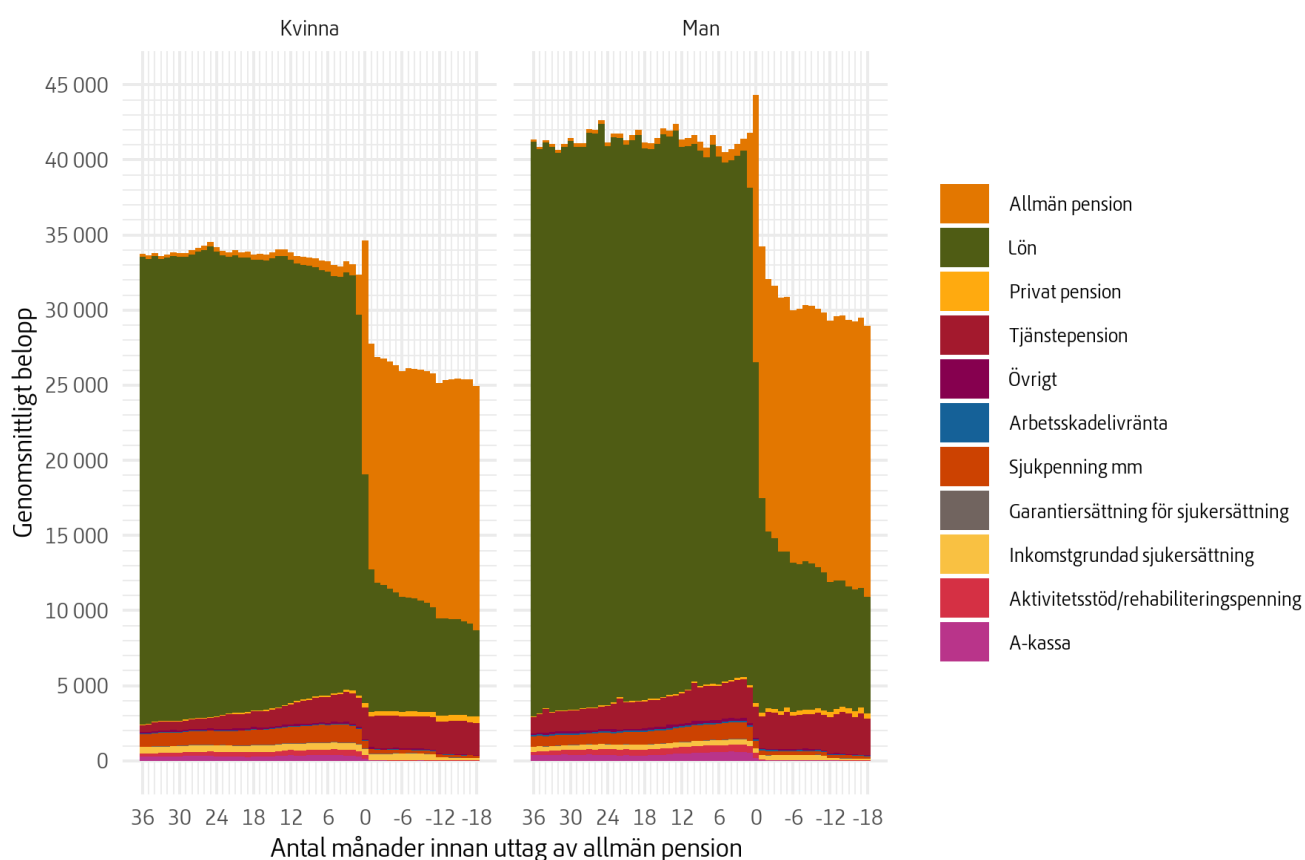
¹⁴ Att det finns ett litet belopp av allmän pension före månad 0 kan bero på att man gjort tidigare uttag av premiepensionen, att man har efterlevandepension eller att man har tagit ut inkomstpension med 25, 50 eller 75 procents omfattning innan man tar ut den till 100 procent.

¹⁵ https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__HE__HE0110__HE0110A/SamForvInkl/

15 procent sex månader efter uttaget av inkomstpension. Det är dock viktigt att återigen påminna om att tolka uppgifterna med viss försiktighet eftersom arbetsgivardeklarationerna på individnivå inte är heltäckande och saknar majoriteten av tjänstepensionsutbetalningarna.

I figur 14 kan man se hur den genomsnittliga inkomsten utvecklas för de kvinnor och män som tog ut sin inkomstpension under 2023. Eftersom dessa individer tog ut pensionen ett år tidigare än de i föregående figur kan vi följa dem under en längre tidsperiod, 18 månader istället för sex månader.

Figur 14. Genomsnittlig inkomst från 24 månader innan till 18 månader efter uttag av full inkomstpension under 2023, kvinnor och män

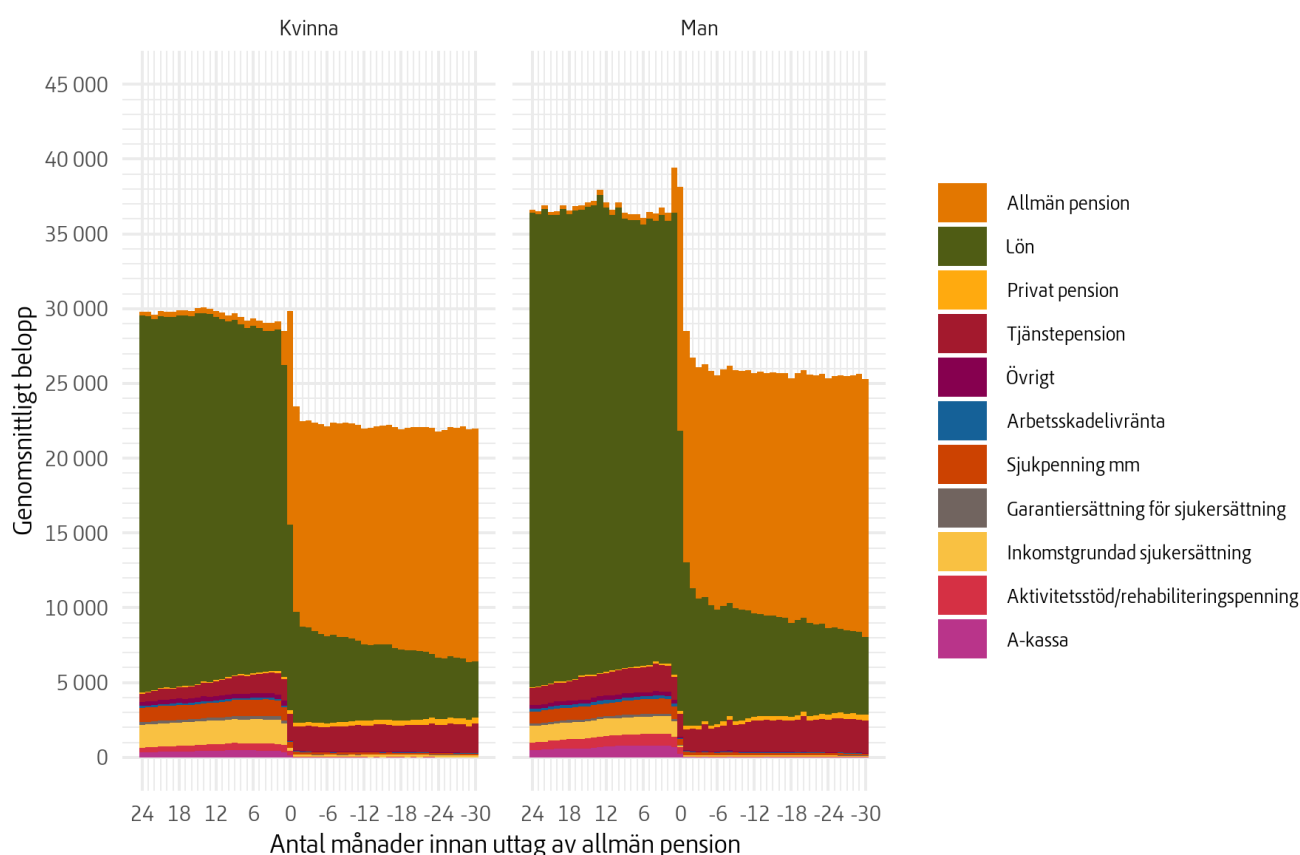

De med uttagsår 2023 har betydligt lägre genomsnittlig inkomst från sjukersättning (gult och grått fält i figurerna) än de med uttagsår 2024. I och med att åldersgränsen höjdes till 66 år under 2023 var det få personer med sjukersättning som tog ut inkomstpension under 2023. Ytterligare en konsekvens av detta är att medelinkomsten innan pensionsuttaget blir högre, cirka 33 500 kronor per månad för kvinnor och 41 000 kronor för män. De som har sjukersättning ofta har lägre inkomst än förvärvsarbetande vilket har en sänkande effekt på den genomsnittliga inkomsten för de med uttagsår 2024 jämfört med 2023.

12 månader efter pensionsuttaget är den genomsnittliga inkomsten för kvinnor cirka 25 000 kronor per månad och 29 000 kronor för män.

Om vi backar ytterligare ett år tillbaka i tiden, 2022, och ser till den genomsnittliga inkomsten före och efter uttag av hel inkomstpension under det året är det återigen högre medelbelopp från sjukersättning, se figur 15. Den genomsnittliga inkomsten före inkomstpensionsuttaget är cirka 30 000 kronor per månad för kvinnor och 36 000 kronor för män. Efter pensioneringen är medelinkomsten 22 000 och 25 000 kronor per månad för kvinnor respektive män.

Figur 15. Genomsnittlig inkomst från 24 månader innan till 30 månader efter uttag av full inkomstpension under 2022, kvinnor och män

Sett till alla tre åren är den genomsnittliga nominella inkomsten relativt stabil före pensionsuttaget. Nivån skiljer sig åt mellan åren beroende på att det var få personer med sjukersättning som tog ut inkomstpension under 2023 vilket gav en något högre medelinkomst innan pensionsuttaget det året. Den genomsnittliga inkomsten efter pensioneringen är också relativt stabil under för alla tre uttagsåren och cirka 19–27 procent lägre än den tidigare inkomsten för kvinnor och 25–30 procent lägre för män.

Av de som gjorde ett uttag av inkomstpension under 2024 hade män 25 procent högre inkomster än kvinnor för tid före pensionsuttaget. 2022 och 2023 var samma uppgift 22 procent högre. Efter pensioneringen minskar skillnaden till 15 procent för de med uttagsår 2024, 16 procent för 2023 och 14 procent för 2022.

Det genomsnittliga beloppet från tjänstepension ökar ju närmare tidpunkten för pensionsuttaget man kommer. En genomsnittlig man har generellt sett lite högre inkomst från A-kassa och aktivitetsstöd än kvinnor och kvinnorna har lite högre inkomst från sjukersättning än männen.

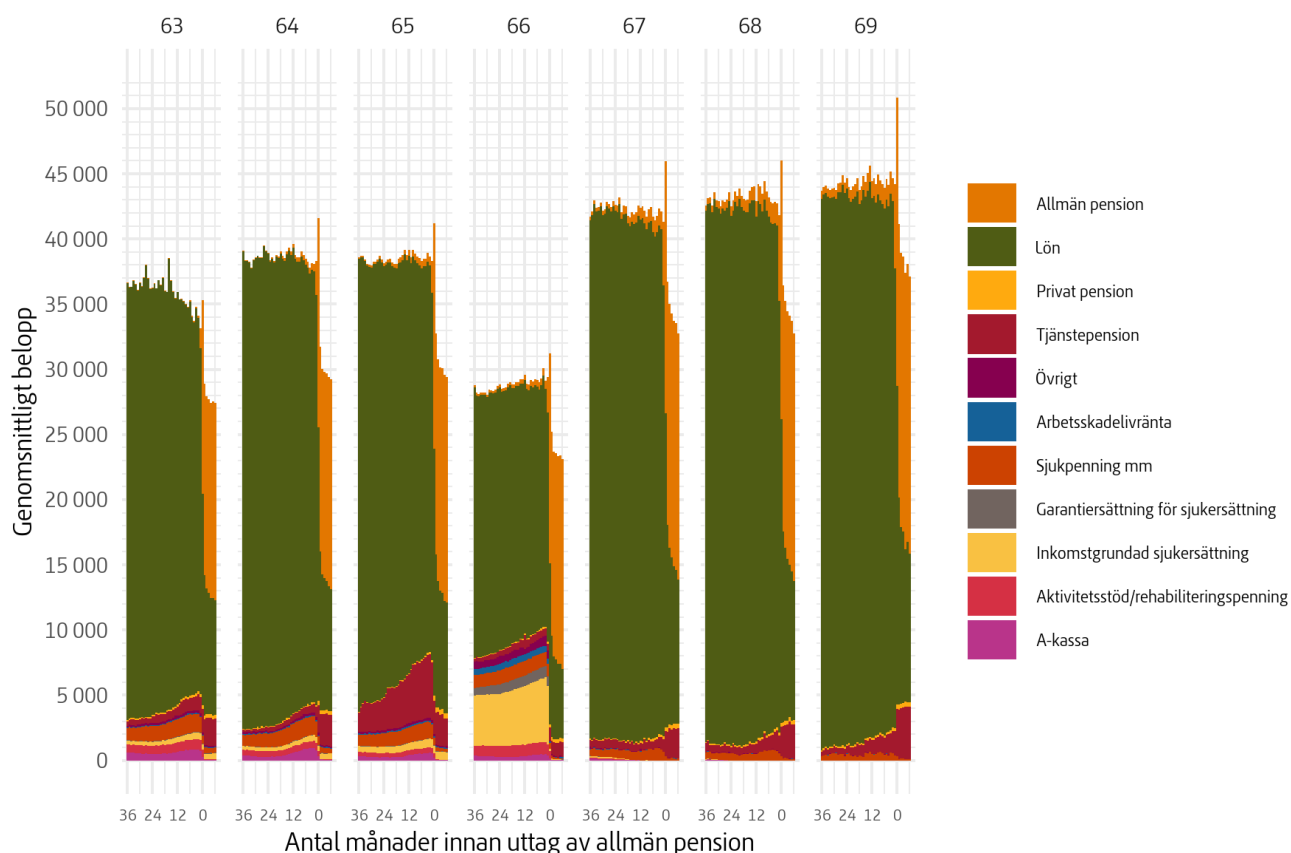
3.3 Hur förändras genomsnittsinkomsten för åldrarna 63–69 år före och efter pensionsuttaget?

Detta avsnitt handlar om hur genomsnittsinkomsterna skiljer sig åt beroende på vilken ålder pensionären har det år hen tar ut sin inkomstpension. Det finns flera pensionsrelaterade åldersgränser som reglerar när olika förmåner kommer i fråga. Den mest tvingande åldersgränsen är den lägsta åldern för uttag av inkomst- och/eller premiepension som höjdes från 62 till 63 år 2023. Anledningen till varför den lägsta pensionsåldern är tvingande är att om den höjs, då är det inte längre möjligt att ta ut pension vid den föregående åldern. Den andra pensionsåldern, grundskyddsåldern (riktåldern från och med 2026), är den ålder då pensionären kan bli berättigad till garantipension, bostadstillägg med mera. Det är också den ålder då flera förvärvsaktiva förmåner upphör till exempel sjukersättning. Grundskyddsåldern höjdes från 65 till 66 års ålder 2023. Slutligen finns även LAS-åldern, den ålder då lagen om anställningsskydd upphör. Den höjdes från 68 till 69 år 2023.

Det finns även åldersgränser inom tjänstepensionsavtalen. Det finns en skatterelaterad lägsta åldersgräns för uttag som är 55 år, det är dock få personer som gör så pass tidiga uttag. Många avtal har haft 65 år som startålder för automatisk utbetalning av tjänstepension, en så kallad opt-out lösning, där man istället aktivt ska välja för att den inte ska börja betalas ut. Det är dock vanligare och vanligare att tjänstepensionen följer grundskyddsålderns åldersgränser i det allmänna systemet.

De pensionärer som tog ut hel inkomstpension under 2024 så var det generellt så att ju högre ålder vid pensionsuttaget, desto högre tidigare genomsnittsinkomst, se figur 16. Undantaget är 66 års ålder då den genomsnittliga inkomsten var 28 000–29 000 kronor jämfört med cirka 35 000–45 000 för övriga åldrar.

Figur 16. Genomsnittlig inkomst från 36 månader innan till sex månader efter uttag av full inkomstpension under 2024 för åldrarna 63–69 år

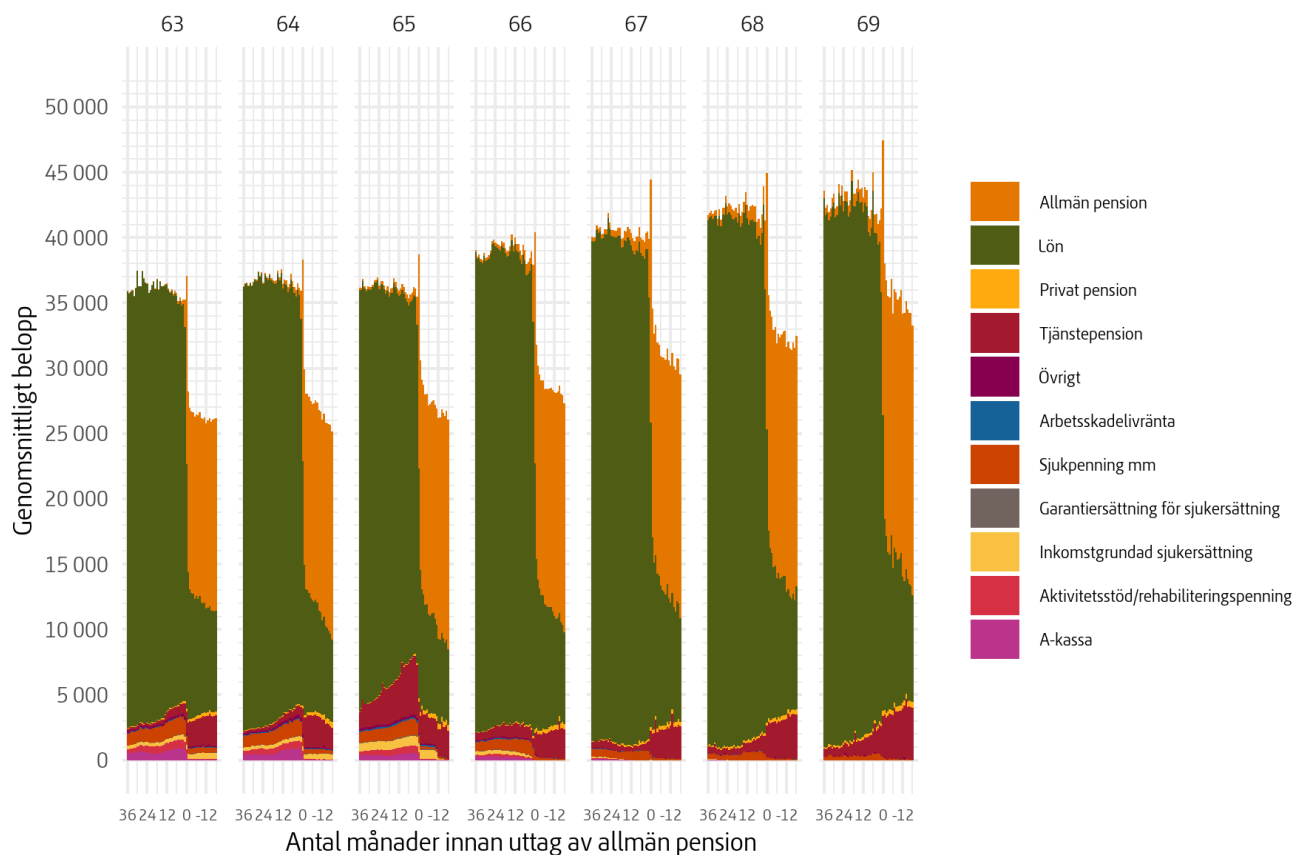

Den lägre genomsnittliga inkomsten vid 66 års ålder beror främst på lägre genomsnittliga löneinkomster. En orsak till detta är att det är många med sjukersättning som tog ut inkomstpension vid 66 års ålder under 2024 och de har ofta ingen eller låga löneinkomster vilket sänker genomsnittet.

Vid pensionsuttag vid 65 års ålder ökar genomsnittlig inkomst från tjänstepensionen ju närmre pensioneringsmånaden och särskilt under det sista året. En förklaring kan vara att vissa tjänstepensionsavtal automatiskt startar utbetalningarna den månad man fyller 65 år.

För de som tar ut inkomstpensionen vid 63 och 64 års ålder ökar den genomsnittliga inkomsten från aktivitetsstöd och A-kassa 18 månader innan fram till uttaget av inkomstpension. Det är möjligt att dessa individer tar ut sin pension vid lägre åldrar istället för att fortsätta vara inskrivna på arbetsförmedlingen.

Figur 17. Genomsnittlig inkomst från 36 månader innan till 18 månader efter uttag av full inkomstpension under 2023 för åldrarna 63–69 år

I figur 17 visas den genomsnittliga inkomsten före och efter pensioneringen för de som gjorde helt uttag av inkomstpension under 2023. Den största skillnaden mot 2024 är genomsnittsinkomsten för 66-åringar är betydligt högre både före och efter pensionsuttaget. Återigen är förklaringen att det var väldigt få personer med sjukersättning som tog ut pension vid denna ålder under 2023.

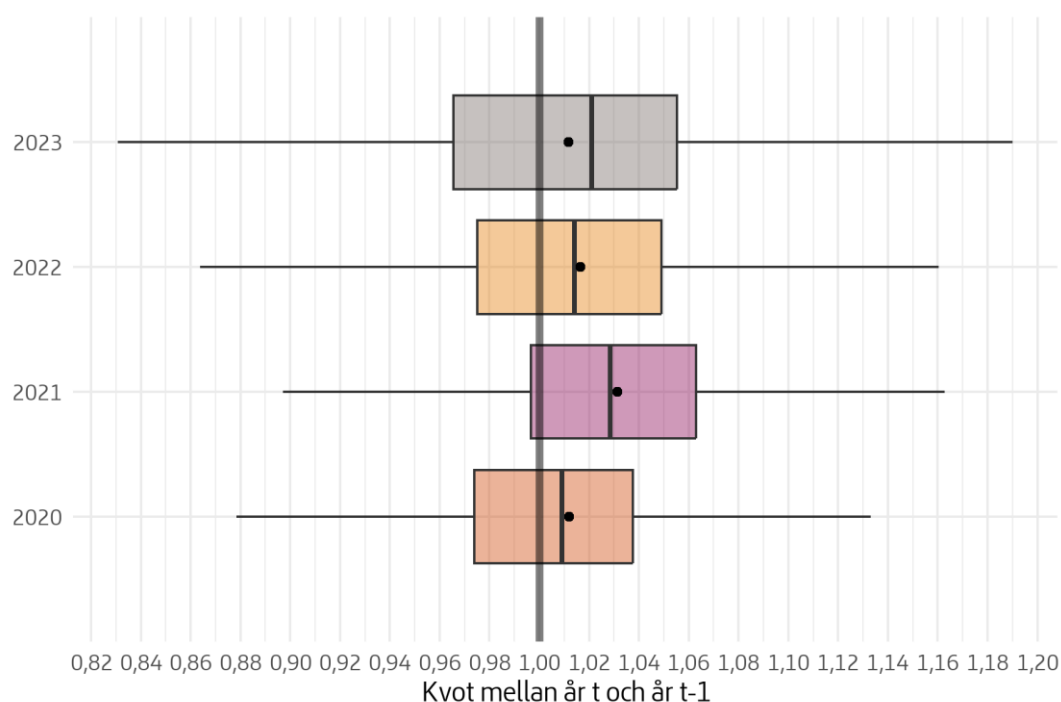
3.4 Hur förändras årsinkomsten innan pensioneringen?

I det tidigare avsnittet gick det att se att de genomsnittliga nominella inkomsterna var relativt stabila åtminstone tre år innan uttaget av hel inkomstpension. Detta går delvis mot bilden av att det är vanligt att gå ner i arbetstid innan pensioneringen. Inom vissa tjänstepensionsavtal, exempelvis för statligt, kommunalt eller regionalt anställda, är det möjligt att gå ner i deltid utan att tjänstepensionen påverkas särskilt mycket. En 50 procent sänkning av anställningstiden leder till 20 procent lägre lön och en 80 procent tjänstgöringstid leder till 8 procent lägre lön. Andra kanske väljer att ta ut delar av tjänstepensionen för att kunna gå ner i arbetstid och lön.

I detta avsnitt undersöker hur mycket årslönen förändras mellan två år för de som tog ut hel inkomstpension under 2024¹⁶. Endast personer som har rapporterade löneutbetalningar under alla årets och föregående årets månader är med i beräkningen¹⁷. Eftersom man ofta inte har 12 månader med löneutbetalningar under det år man tar ut sin pension finns inte år 2024 med.

Under perioden 2019–2023 ökade medianlönen mellan 0,9 till 2,8 procent och medellönen mellan 1,2 till 3,1 procent, se figur 18. Mellan åren 2019–2020, nederst i diagrammet, var det lägre löneökningstakt än övriga år. Den svaga utvecklingen beror troligen på Covidkrisen och dess effekter på både sysselsättning och sjukfrånvaro. I kvotberäkningen ingår endast lön så inkomst från exempelvis sjukpenning är inte med vilket troligen har en minskande effekt på årslönen under 2020. Den högre utvecklingen under 2021 tyder även det på detta.

Figur 18. Låddiagram över skillnaden i årslön mellan år t och år t-1 för år 2020 - 2023

Årtalet till vänster om låddiagrammen visar år t. Den vänstra kanten av lådan visar den 25:e percentilen, strecket i lådan medianvärdet och högra kanten den 75:e percentilen. Änden på strecket är 1,5 multiplicerat med interkvartillängden. Punkten är medelvärdet. Extremvärden visas inte.

Kanterna på lådorna i figur 18 visar 25:e och 75:e percentilen, så lådans bredd innehåller 50 procent av alla individers löneökningar. Under 2021 hade därmed

¹⁶ Resultatet i detta avsnitt skiljer sig inte särskilt mycket åt mellan könen, därmed redovisas inte resultaten uppdelat på kvinnor och män.

¹⁷ Mellan åren 2019–2020 var det 39 000 personer, 2020–2021 48 000 personer, 2021–2022 59 000 personer och 2022–2023 55 000 personer.

nästan 75 procent av alla individer i urvalet mer lön under 2021 än vad de hade under 2020, den lila lådan. I och med att de vänstra kanterna på lådorna är mindre än ett, det gråa strecket, är det åtminstone 25 procent varje år som har en lägre lön. Å andra sidan är det inte till särskilt betydande skillnader, sänkningen av lönen är som mest 3,5 procent för den 25 percentilen när man jämför 2023 års lön med 2022 års lön. Totalt sett var det 59 procent som hade högre lön 2020 jämfört med 2019, 73 procent 2021 jämfört med 2020, 63 procent 2022 jämfört med 2021 och 64 procent 2023 jämfört med 2022.

Resultatet kan sammanfattas som att det är många, ungefär en tredjedel, som verkligen har en negativ löneutveckling åren innan pensionen. Nedgången i lön är dock inte särskilt stor och det är viktigt att påpeka att motsatsen är ännu vanligare: De flesta har en ökande lön de närmsta åren innan pensionen.

4. Hur hög är kompensationsgraden om den beräknas med månadsdata?

Pensionsmyndigheten har haft ett årligt återkommande regeringsuppdrag att redovisa faktiska kompensationsgrader, det vill säga förhållandet mellan pension och förvärvsinkomst beräknat från utbetalningsdata och taxeringsuppgifter för nyblivna pensionärer. Uppdraget lyder i korthet¹⁸:

Pensionsmyndigheten ska redovisa faktiska kompensationsgrader för olika grupper som representerar den senast möjliga årskull kvinnor och män som har börjat ta ut pension. Kompensationsgraden ska redovisas uppdelat på ålder efter första pensionssuttag upp till 70 år och över tid.

Svaret på regeringsuppdraget redovisas i rapporten *Nyblivna pensionärers kompensationsgrader*¹⁹.

Kompensationsgraden är alltså kvoten av pension och förvärvsinkomst och kan tolkas som hur pass mycket man har kvar att leva och konsumera när man tar ut pension i relation till sin tidigare inkomst. En ofta förekommande siffra är 60 procent vilket var ungefär den nivå som det tidigare ATP-systemet gav vid ett uttag vid 65 års ålder för ett typfall²⁰.

AGI-data ger en ypperlig möjlighet att beräkna en mer aktuell kompensationsgrad eftersom den baseras på månadsdata. I tabellen nedan har vi valt att se till månadsinkomsten tre månader före pensioneringsmånaden och pensionen tre månader efter pensioneringsmånaden. Vid beräkning av kompensationsgrad med taxeringsuppgifter behöver man dels vänta på att taxeringen är färdig, dels bortse från själva pensioneringsårets inkomster eftersom det oftast inte innehåller alla 12 månaders inkomster eftersom man tar ut pension någon månad under året. Det är en av anledningarna till varför man istället använder sig av ett genomsnitt av de fem närmsta åren innan pensioneringsåret för att beräkna slutinkomst. De fem åren fastprisberäknas för att kunna jämföras med pensionsutbetalningen vilket kan vara problematiskt, särskilt under den senaste tidens höga inflation. Kompensationsgraderna sjunker under tider med hög inflation eftersom slutinkomsten blir högre än vad den varit om man använt nominella belopp.

¹⁸ Hela regleringsbrevet och uppdraget finns publicerat hos Ekonomistyrningsverket: <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rbId=24357>

¹⁹ <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/rapporter/Nyblivna-pensionarers-kompensationsgrader>

²⁰ ATP:s storlek berodde på medelvärdet av de 15 bästa högsta pensionspoäng av 30 år och om man var gift eller ogift. Pensionspoängen berodde på prisbasbeloppets storlek. Kompensationsgraden kunde därmed skilja sig från 60 procent beroende på när de 15 åren av högsta inkomst uttryckt i prisbasbelopp inträffade.

Tabell 3. Median av månadskompensationsgrader för olika typer av inkomster efter pensionsuttaget för personer som tog ut pension under 2024 för kvinnor och män födda 1954 – 1961, procent och antal

Födelseår	Ålder	Inkomst före/inkomst efter män %	Inkomst före/inkomst efter kvinnor %	Total pension män %	Total pension kvinnor %	Allmän pension män %	Allmän pension kvinnor %	Antal män	Antal kvinnor
1954	70	120	125	81	85	74	77	373	307
1955	69	92	89	68	69	59	61	985	933
1956	68	88	97	64	66	58	60	1 533	1 349
1957	67	90	90	59	63	55	57	3 129	3 124
1958	66	88	92	68	79	65	75	10 691	12 790
1959	65	79	80	59	60	56	55	10 895	10 246
1960	64	84	88	53	55	50	50	5 105	5 170
1961	63	103	101	54	57	51	50	8 238	7 842
1954–1961	63–70	88	91	59	64	56	58	40 949	41 761

I kolumnerna för "Inkomst före/inkomst efter" är inkomsten summan av pension och alla andra inkomster (lön, sjukersättning, sjukpenning mm, A-kassa, aktivitetsstöd/ rehabiliteringspenning, arbetsskadelivränta och övrigt) tre månader före pensionsuttaget dividerat med summan av pension och alla andra inkomster tre månader efter pensionsuttaget. I kolumnerna för den totala pensionen är månadskompensationsgraden beräknad genom att dividera allmän pension, tjänstepension samt privat pension tre månader före pensionsuttaget med summan av lön, sjukersättning, sjukpenning mm, A-kassa, aktivitetsstöd/ rehabiliteringspenning, arbetsskadelivränta och övrigt tre månader före pensionsuttaget. I allmän pension ingår inkomstpension, premiepension och garantipension.

Vid en jämförelse av inkomsten tre månader efter och tre månader före pensionsuttaget hamnar den kvoten runt 90 procent för både män och kvinnor. I inkomsten ingår alla inkomstklasser som finns i månadsdatan (lön, pension, a-kassa, socialförsäkringar med mera). I praktiken sjönk alltså inkomsten med cirka 10 procent för de som tog ut hel inkomstpension under 2024. Detta beror på att det är många, 39 procent, som fortfarande har löneutbetalningar tre månader efter inkomstpensionsuttaget.

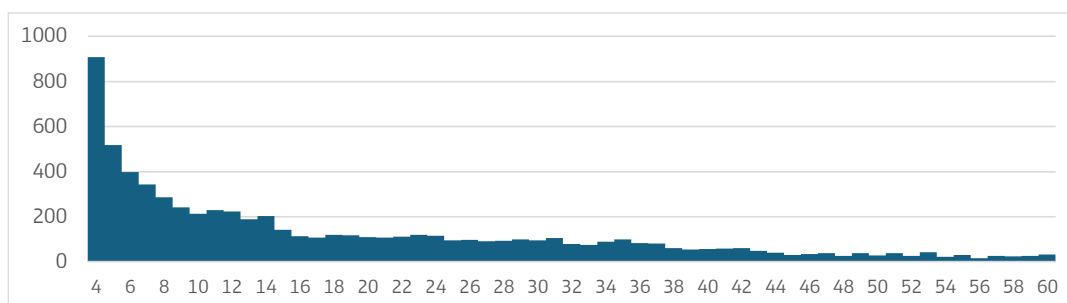
Månadskompensationsgraden för den totala pensionen (allmän pension, tjänstepension och privat pension tre månader efter pensionsuttaget dividerat med inkomsten tre månader före pensionsuttag) blev 59 procent för män och 64 procent för kvinnor. Eftersom alla utbetalningar från tjänste- och privat pension inte ingår i månadsdatan är den egentliga månadskompensationsgraden för total pension högre än den som redovisas här.

Slutligen blev månadskompensationsgraden för allmän pension 56 procent för män och 58 procent för kvinnor.

4.1 Vilka saknas i månadskompensationsgradsberäkningen?

Cirka 14 600 personer födda 1954–61 har inte någon utbetalning i AGI-datat 3 månader före deras uttag av hel inkomstpension och endast utbetalning av allmän pension tre månader efter pensionsuttaget. Dessa personer ingår inte i antalsuppgifter eller månadskompensationsgradsuppgifterna i tabell 3. Hade de ingått hade medianvärdet varit högre eftersom kvoten blir oändligheten. Av de 14 600 personerna var det cirka 7 000 som hade en utbetalning registrerad fem år innan pensionsuttaget vilket visas i figur 19. De flesta har sin sista utbetalning 13 månader eller kortare innan uttaget av inkomstpensionen.

Figur 19. Antal månader för senast registrerad månadsutbetalning för personer utan månadsutbetalning 3 månader innan uttag av hel inkomstpension

De flesta av de 7 000 personerna, 63 procent, hade lön som sista inkomstkälla innan den upphörde men det är även vanligt med sjukpenning mm (14 procent), aktivitetsstöd/rehabiliteringspenning (9 procent), och A-kassa (4 procent). Sjukersättning är däremot relativt ovanligt (2 procent), troligen beroende på att man i högre åldrar ofta har kvar den förmånen fram tills pensionsuttaget.

En ytterligare förklaring till varför så många som 14 600 personer inte har någon månadsuppgift tre månader innan inkomstpensionen är att endast cirka en tredjedel av tjänstepensionsutbetalningar ingår i AGI-datat. Det kan vara personer som slutar arbeta och tar ut tjänstepensionen under 5 eller 10 år innan uttag av allmän pension.

4.2 Varför är månadskompensationsgraden så hög för födda 1958?

Månadskompensationsgraden för allmän pension är betydligt högre för födda 1958 än för närliggande åldrar. Från och med 2023 är det först vid 66 års ålder som man kan beviljas garantipension. Den har störst betydelse för de som typiskt sett har haft låga livsinkomster till exempel på grund av längre tider utanför den reguljära arbetsmarknaden. Åldersgränsen för hur länge man kan få sjukersättning och A-kassa höjdes också under 2023 till månaden före man fyller 66 år. Det är därmed

vanligare att man går från sjukersättning och A-kassa till pension vid denna ålder än vid andra åldrar. En annan faktor bakom den högre månadskompensationsgraden för födda 1958, utöver garantipensionen, är att inkomster från sjukersättning och A-kassa oftast är lägre än löneinkomster vilket gör att jämförelseinkomsten innan pensionsuttaget blir lägre på grund av den högre andelen socialförsäkringar.

5. Vid vilken ålder tar individen ut pension?

I tabell 4 visas den ålder när individen tog ut hel inkomstpension. Om en individ inte har fått inkomstpension används åldern för när de fick garantipension eller äldreförsörjningsstöd. En del individer har inte ännu tagit ut pension. Med 10:e percentilen menas att 10 procent av årskullen har en lägre uttagsålder och 90 procent en högre uttagsålder. De som avlidit och som inte hunnit ta ut pension finns inte med i underlaget för beräkningen av uttagsålder. De som är bosatta utomlands och inte tagit ut allmän pension finns inte heller med i underlaget för beräkningen.

Tabell 4. Percentiler för första uttagsålder av hel inkomstpension per årskull

Årskull	5:e percentil	10:e percentil	25:e percentil	40:e percentil	50:e percentil median	60:e percentil	75:e percentil	90:e percentil	95:e percentil
1942	62,15	63,98	64,98	65,00	65,02	65,03	65,06	66,05	67,08
1943	62,06	63,61	64,98	65,00	65,02	65,03	65,08	66,11	67,08
1944	61,60	63,10	64,97	65,00	65,01	65,03	65,08	66,08	67,07
1945	61,41	62,90	64,97	65,00	65,01	65,03	65,08	66,03	67,09
1946	61,31	62,45	64,90	64,99	65,01	65,03	65,07	66,05	67,09
1947	61,25	62,39	64,69	64,99	65,01	65,03	65,08	66,19	67,12
1948	61,28	62,34	64,50	64,99	65,01	65,03	65,09	66,33	67,14
1949	61,31	62,26	64,32	64,99	65,01	65,03	65,11	66,43	67,15
1950	61,30	62,25	64,15	64,99	65,01	65,03	65,14	66,52	67,20
1951	61,20	62,07	64,03	64,98	65,01	65,03	65,15	66,62	67,26
1952	61,17	62,00	63,88	64,98	65,00	65,03	65,17	66,81	67,36
1953	61,14	61,86	63,64	64,97	65,00	65,03	65,21	66,91	68,01
1954	61,14	61,91	63,56	64,97	65,00	65,04	65,26	67,01	68,08
1955	61,11	62,00	63,56	64,95	65,01	65,04	65,27	67,04	68,16
1956	61,13	61,99	63,50	64,94	65,01	65,04	65,33	67,03	68,19
1957	61,09	61,88	63,44	64,87	65,01	65,04	65,33	67,03	
1958	61,05	61,61	63,36	64,76	65,04	65,39	66,04		
1959	62,03	62,17	63,48	64,97	65,10	65,82			
1960	62,03	62,16	63,58	65,02					
1961	63,01	63,05	64,11						

Regeländringarna för höjd pensionsålder har därmed haft en höjande effekt på ålder för uttag av pension. De födda 1958 och senare har 66 års ålder för när grundskyddet inträder, se tabell 1. De födda 1959–1960 har 62 års ålder som lägsta uttagsålder medan de födda 1961 har 63 år som lägsta uttagsålder. De födda 1942–1957 har haft samma regelverk för ålder för första uttag och ålder för då grundskyddet inträder. Från tabellen kan vi se att medianen (50:e percentilen) för årskull 1958 är 65,04, något högre jämfört med årskull 1957 som hade 65,01. Även

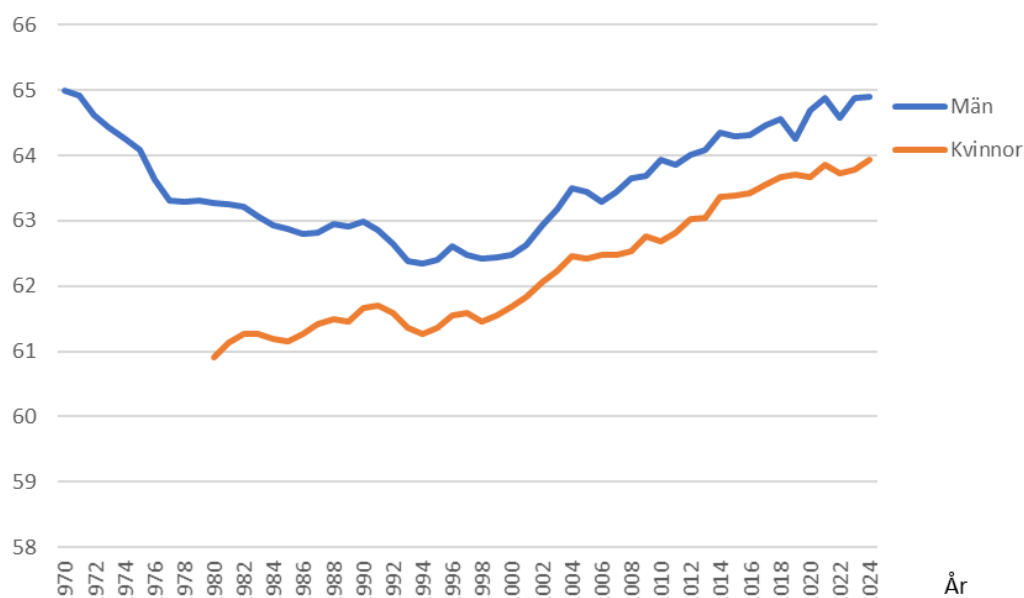
60:e percentilen är högre för årskull 1958 jämfört med 1957. Den 25:e percentilen är högre för både årskull 1960 och årskull 1961 jämfört med närmast tidigare årskullar. Medianen har varit ovanligt stabil kring 65,0 för alla årskullar. Den 5:e och 10:e percentilen är högre för årskullar 1959–1961 jämfört med närmaste årskullar beroende på att lägsta uttagsåldern har höjts. Den 90:e och 95:e percentilen är högre för årskullar födda på 50-talet jämfört med de födda på 40-talet. Fler personer födda på 50-talet tar ut pension vid en senare ålder jämfört med de födda på 40-talet. Det är fler personer födda på 50-talet som förlänger sitt arbetsliv och arbetar längre upp i åldrarna.

5.1 Utträdesålder från arbetskraften

Ett annat mått som traditionellt sett använts, se rapporten Pensionsåldrar och arbetslivets längd (Pensionsmyndigheten), är utträdesålder från arbetskraften. Pensionsmyndighetens rapport publiceras årligen som svar på ett regeringsuppdrag. Utträdesålder ur arbetskraften visar den genomsnittliga åldern då individerna slutar ingå i arbetskraften. En individ kan ha både lön och pension samtidigt. Till skillnad från andra mått som mäter åldern för första uttag av pension fokuserar måttet utträdesålder på tidpunkten när individen inte längre är i arbetskraften. Ett syfte med detta avsnitt är att visa utvecklingen av bland annat utträdesålder och sysselsättningsgrad för äldre över en längre tid, samt för att ge en historisk återsblick. Det är av intresse av att se vad som hände på 70-talet då pensionsåldern sänktes.

Utträdesåldern för män var högre under början av 70-talet, se figur 20. Ett skäl till detta var att pensionsåldern var 67 år fram till 1 juli 1976 då den sänktes till 65 år men också att sysselsättningsgraden för äldre män var relativt hög. Under de senaste åren har utträdesåldern för både män och kvinnor stigit.

Figur 20. Genomsnittlig utträdesålder från arbetskraften per år uppdelat på kön

Det blev lättare att få förtidspension under 70-talet, vilket bidrog till en ökning av antalet personer med förtidspension. Å andra sidan hade sänkningen av pensionsåldern 1976 en sänkande effekt på antalet med förtidspension, eftersom de då inte kunde få förtidspension vid 65–66 år och istället fick pension. Ökningen av antalet förtidspensionärer liksom sänkningen av pensionsåldern hade en sänkande effekt på utträdesåldern.

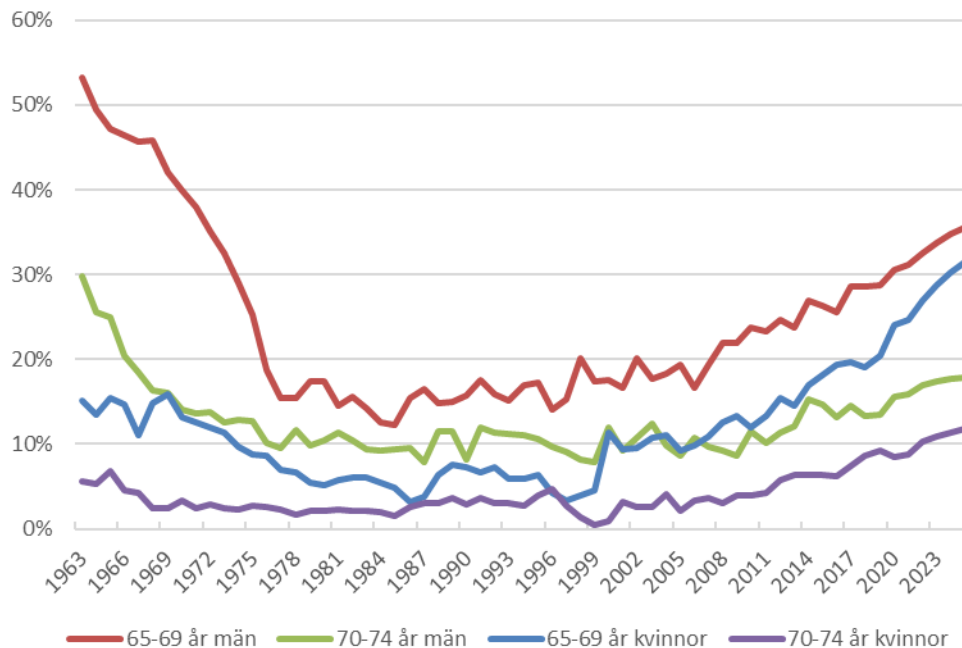
Tabell 5. Antal med förtidspension vid högre åldrar under 70-talet per kön (SCB)

År	Män, 60–64 år	Män, 65–66 år	Kvinnor, 60–64 år	Kvinnor, 65–66 år
1970	29 276	14 570	23 749	10 222
1975	51 068	29 774	40 378	19 737
1977	54 647		44 778	

I figur 21 visas sysselsättningsgraden för äldre arbetskraft per kön. Sysselsättningsgraden för både män och kvinnor i åldern 65–69 år gick ned kraftigt under 70-talet. Den gick också ned generellt under 1970-talet. En orsak till minskningen var sänkningen av pensionsåldern 1976 från 67 till 65 år. Sänkningen innebar en koncentration till pensionering vid 65 års ålder. Det medförde också att arbetskraftsdeltagandet sjönk markant vid 65 års ålder²¹. Notera att AKU inte används efter 2019 på grund av låg svarsfrekvens samt att vi presenterar statistik avseende femårsklasser. Sysselsättningsgrad för BAS används från 2020. BAS utgår från registerdata och finns för totalbefolkningen.

²¹ Förtidspension och rörlig pensionsålder, SOU 1989:101

Figur 21. Sysselsättningsgrad i procent för äldre arbetskraft per år uppdelat på kön (SCB), AKU fram till 2019 och BAS från 2020

ATP infördes 1960 vilket medförde att successivt fler kunde pensionera sig tidigare från slutet av 1960-talet och framåt, en så kallad inkomsteffekt. Under 1960-talet var pensionerna relativt låga vilket bidrog till att sysselsättningsgraden för äldre arbetskraft var relativt hög. Sysselsättningsgraden för kvinnor var relativt låg både under 60- och 70-talet. Det var då vanligare att kvinnor inte lönearbetade. Under senare år har sysselsättningsgraden för äldre arbetskraft ökat markant, både för kvinnor och män. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan äldre kvinnor och män har också minskat under senare år.

Inkomstskatten har sänkts för lön från 66 år från år 2007 och framåt vilket har bidragit till att fler äldre lönearbetar under senare år. Det nya pensionssystemet från 2003 medför att pensionsrätt tjänas in av lönearbete efter 65 år och höjer den inkomstgrundade allmänna pensionen, vilket ger drivkrafter till lönearbete. De som har fortsatt att arbeta långt upp i åldrarna har fått ett bättre resultat i det nya jämfört med det gamla pensionssystemet²². Höjningen av pensionsåldern från 2023 för när grundskyddet inträder bidrar också till att fler 65–69-åringar lönearbetar under senare år.

Det finns andra orsaker till att andelen sysselsatta bland äldre har ökat under de senaste 50 åren²³. Det är fler kvinnor som lönearbetar nu jämfört med lång tid

²² Jämförelse i utfall av inkomstgrundad allmän pension i det nya och det gamla pensionssystemet för födda 1938–1945 (Pensionsmyndigheten 2017)

²³ Arbetskraftsundersökningarna (AKU) 50 år, de äldres återkomst till arbetsmarknaden – ett långsiktigt perspektiv (SCB 2011:3)

tillbaka. Det är fler högutbildade nu och de högutbildade arbetar oftast längre upp i åldrarna. Hälsan har generellt förbättrats bland äldre över tid. Det är nu fler som är egenföretagare och de arbetar längre upp i åldrarna.

I april 2025 (BAS) var sysselsättningsgraden för män 35,6 procent för 65–69-åringar och 17,9 procent för 70–74-åringar. För kvinnor var sysselsättningsgraden i april 2025 31,5 procent för 65–69-åringar och 11,8 procent för 70–74-åringar. Ökningen i sysselsättningsgrad för gruppen 65–69 år har varit 20 procentenheter sedan det nya pensionssystemet infördes 2003 till 2025, från 14 till 34 procent.

Vi har till denna rapport för det som visas i tabell 6 för utträdesålder studerat vid vilken ålder individer utträder ur lönearbete fördelat per årskull. Denna definition skiljer sig således från tidigare definition för utträdesålder som visas i figur 23. De individer som ingår i tabell 6 är de individer som har årslön om minst 2 inkomstbasbelopp det år de fyller 59 år. I utträdesåldern i tabellen visas den sista ålder som individen hade en årslön om minst 2 inkomstbasbelopp. Orsaker till utträdet ur lönearbete kan vara flera, till exempel att individen slutat arbeta, dödsfall eller utvandring. I den sista åldersgruppen 70 år eller äldre ingår alla de individer som utträtt vid minst 70 år eller de som ännu inte utträtt.

Tabell 6. Utträdesålder per årskull baserat på pensionsgrundande inkomst av lön fram till år 2023, procent

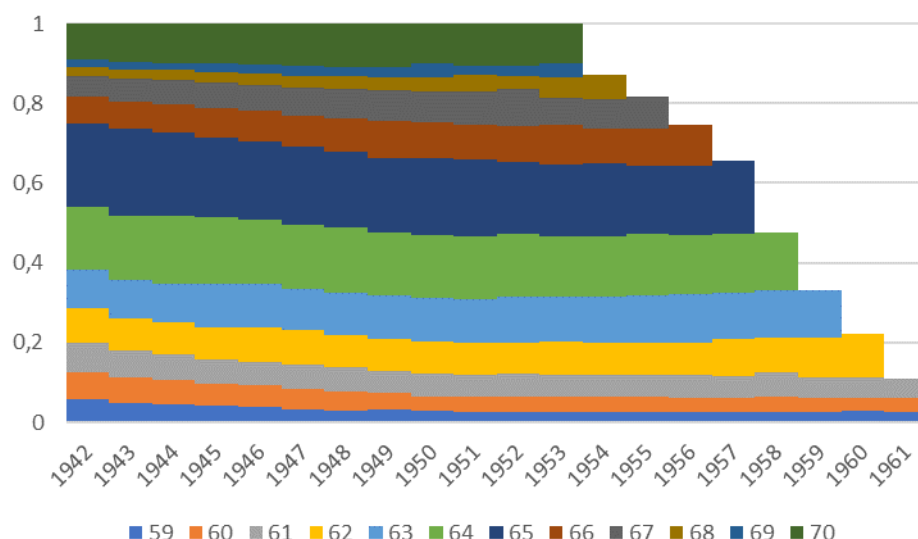
Årskull	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70-
1942	5,9	6,8	7,2	8,7	9,9	15,5	21,1	6,8	5,2	2,1	1,9	9,0
1943	4,9	6,4	6,6	8,2	9,6	16,0	21,9	6,9	5,6	2,4	1,9	9,5
1944	4,5	6,1	6,4	8,1	9,7	16,9	20,9	7,0	6,1	2,6	1,8	9,8
1945	4,1	5,7	6,0	8,1	10,8	16,8	20,1	7,4	6,3	2,5	2,1	10,1
1946	3,7	5,5	5,8	8,6	11,2	16,1	19,6	7,7	6,4	2,8	2,2	10,4
1947	3,3	5,1	6,0	8,6	10,3	16,3	19,5	7,7	7,1	3,0	2,4	10,7
1948	3,0	4,8	5,9	8,1	10,8	16,3	19,0	8,5	7,4	3,0	2,4	10,8
1949	3,1	4,4	5,4	8,1	10,8	15,7	18,9	9,2	7,7	3,2	2,7	10,8
1950	2,8	3,8	5,6	8,3	10,8	15,8	19,2	9,2	7,7	3,6	3,4	9,9
1951	2,5	4,0	5,4	7,9	10,9	16,0	19,1	8,9	8,1	4,4	2,3	10,5
1952	2,6	4,0	5,6	8,0	11,4	15,8	17,9	9,2	9,2	3,2	2,7	10,6
1953	2,6	3,8	5,5	8,3	11,4	15,1	17,8	10,1	6,7	5,0	3,7	9,9
1954	2,6	3,7	5,6	8,1	11,3	15,1	18,4	8,9	7,4	6,1		
1955	2,6	3,8	5,4	8,2	11,7	15,7	16,9	9,4	7,9			
1956	2,5	3,7	5,6	8,2	12,2	14,8	17,4	10,2				
1957	2,6	3,6	5,4	9,2	11,6	14,9	18,2					
1958	2,7	3,7	6,3	8,6	11,8	14,6						
1959	2,7	3,5	4,9	10,2	11,7							
1960	3,0	3,1	5,1	10,9								

1961	2,6	3,4	4,8
------	-----	-----	-----

Noterbart är att färre i årskullarna födda 1959–1961 har utträtt vid 61 års ålder jämfört med tidigare årskullar. De kan inte ta ut allmän pension vid 61 års ålder, utan först vid 62 för födda 1959–1960 och först vid 63 för de födda 1961. År 2019 var det många som utträdde bland annat beroende på att det var före pandemin 2020. En del blev av med sina jobb 2020 eller slutade att lönearbeta på grund av pandemin. Därför är utträdet högt vid de åldrar de uppnår 2019, t.ex. årskull 1952 och ålder 67. Det har blivit något mer vanligt att utträda vid 66 och 67 års ålder för senare årskullar.

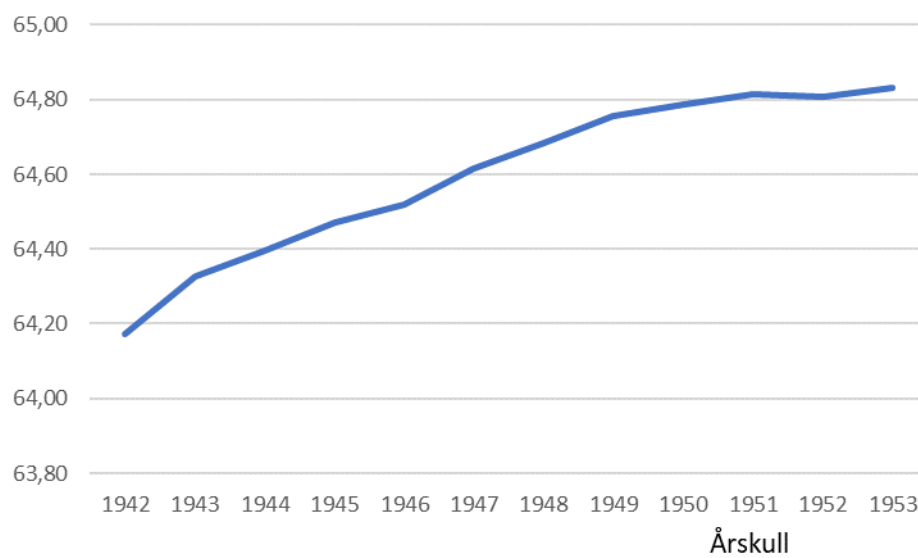
Ovanstående tabell visas även som en figur nedan.

Figur 22. Utträdesålder per årskull baserat på pensionsgrundande inkomst av lön fram till år 2023, procent

Utifrån procenttalen går det att beräkna en snittålder för utträde per årskull. Utträdesålder 70 används i måttet i de fall utträdet är vid minst 70 års ålder eller om individen inte utträtt än. Det görs för att få en bra jämförelse mellan årskullarna då de tidiga årskullarna har kunnat ha fler år att utträda vid höga åldrar. I jämförelsen visar vi de årskullar som uppnått minst 70 års ålder. I figuren går det att se att senare årskullar har en högre genomsnittlig utträdesålder jämfört med tidigare. Snittålder för utträde har varit 64,8 för årskullarna 1950–1953. Det avser den sista ålder de hade en årslön över 2 inkomstbasbelopp. Till skillnad från andra mått som mäter åldern för första uttag av pension fokuserar detta mått på tidpunkten när individen utträder ur lönearbete.

Figur 23. Snittålder för utträde ur lönearbete per årskull

6. Hur många år är en individ i socialförsäkring från 60 år?

I detta avsnitt studerar vi antal år som personer i genomsnitt har utbetalning av socialförsäkring. Måttet avser förväntad tid i socialförsäkring, före riktålder, plus förväntad tid som pensionär. Måttet kan anses beskriva hur effektiv lagändringen är. Om den kortare tid som ålderspensionär lagändringen medför helt vägs upp av längre tid i socialförsäkring före pensionsåldern är reformen ej effektiv.

Vi räknar socialförsäkring om individen har någon av följande inkomstslag som högsta inkomst: A-kassa, allmän pension, arbetsskadelivränta, avgångsbidrag, avtalsgruppsjukförsäkring, sjukpenning, föräldrapenning, annan ersättning från Försäkringskassan, försäkringsersättning, sjukersättning, privat pension, aktivitetsstöd, rehabiliteringspenning eller tjänstepension.

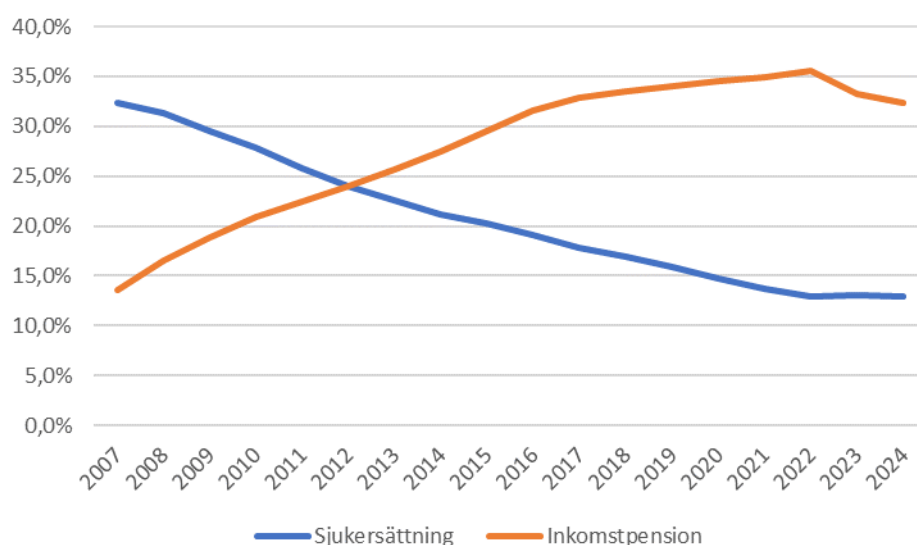
I vårt data för arbetsgivardeklarationer har vi uppgift från 60 år så måttet utgår från denna ålder. Syftet med måttet är att huvudsakligen mäta tid för sjukersättning och pension. Lättnader gjordes i sjukersättning 1 september 2022 efter 60 års ålder. Över denna ålder provas arbetsförmågan inte längre mot hela arbetsmarknaden. Personer som provas för sjukersättning, får sin arbetsförmåga bedömd enbart mot arbeten som personen haft erfarenhet av under de senaste femton åren. Det är därför av intresse att mäta tid i sjukersättning och pension för att se om lättnaderna i sjukersättningen väger upp effekten av höjningen av pensionsåldrarna. Höjningarna av pensionsåldrarna antas sänka tiden i socialförsäkring då individer arbetar längre. Lättnaderna i sjukersättning antas ha motsatt effekt, då fler individer antas få sjukersättning efter 60 års ålder. I detta resonemang bortser vi från förändringar i dödlighet över tid som skulle påverka längden i socialförsäkring. Om syftet med reformerna är att frigöra statsfinansiellt utrymme så kan detta vara ett sätt att svara på frågan om det leder till minskade eller ökade kostnader för staten. I avsnitt 2.3 redovisas utvecklingen över tid i sjukersättning per ålder.

Det gjordes skärpningar i sjukersättningen 2008 som medförde att antalet med sjukersättning sjönk under de efterföljande åren. För att nybeviljas sjukersättning från 2008 efter regeländringen så ska arbetsförmågan vara stadigvarande nedsatt och bestå för all överskådlig framtid. Flera personer hade beviljats innan 2008 då reglerna var mer generösa medan nybeviljande efter 2008 har varit betydligt lägre. Det har troligen även påverkan på antalet äldre med sjukersättning för perioden 2019–2024 som vi studerar. En individ kan till exempel ha fått sjukersättning vid 50 års ålder och har ersättningen ända fram till 65 års ålder. Två studier²⁴ visar att

²⁴ Försäkringskassan (2013), Arbetsgivares insatser i rehabiliteringskedjan, del 2, sjukskrivnas erfarenheter av de nya reglerna i sjukförsäkringen, Dnr 030061–2012

personer med sjukskrivningshistorik hade högre risk att ta tidigt uttag av allmän pension efter skärpningen i sjukersättningen 2008. Det innebär att det finns en koppling mellan regler i sjukersättning och antalet med allmän pension före 65 år. Nedanstående figur visar att andelen med sjukersättning har sjunkit vid 64 år sedan regeländringen 2008, från 32 procent 2007 till 13 procent 2024. Andelen med inkomstpension vid 64 år har ökat från 14 procent 2007 till 36 procent 2022. Efter 2022 har andelen med inkomstpension vid 64 års ålder minskat beroende på att lägsta uttagsåldern för inkomstpension har höjts.

Figur 24. Andelen med sjukersättning och inkomstpension vid 64 år per år, procent²⁵

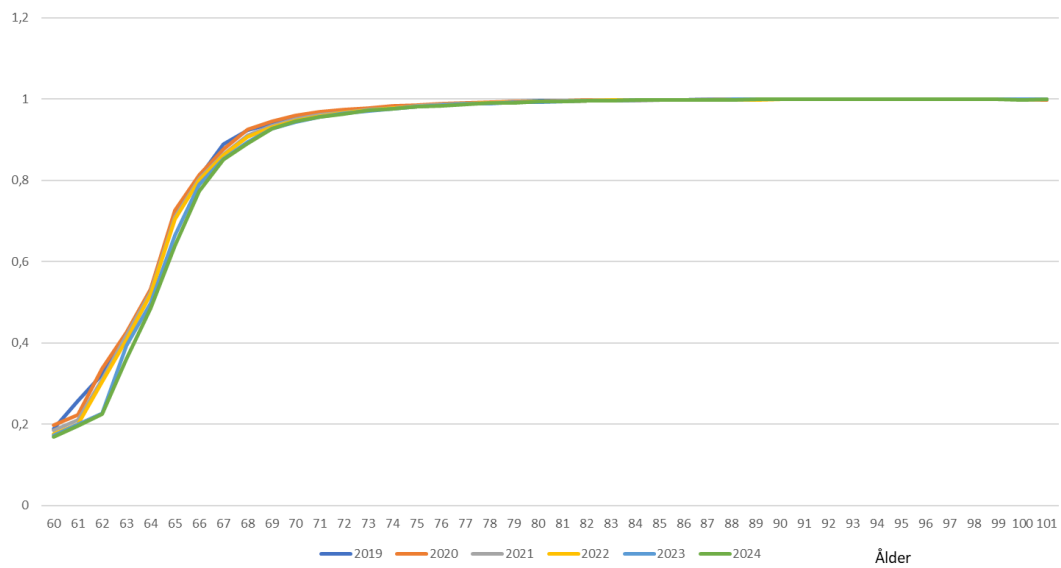
Till beräkningen av andelen som har socialförsäkring utgår vi från arbetsgivardeklarationerna där vi använder huvudinkomsten som individen har. I nedanstående figur visas andelen med socialförsäkring från 60 års ålder för åren 2019–2024.

och

ISF (2014), "Striktare sjukförsäkring och tidig ålderspensionering", Rapport 2014:7, Inspektionen för socialförsäkringen

²⁵ Individer kan inte få inkomstpension vid 61 år mellan åren 2020–2022 och ej vid 62 år mellan åren 2023–2024. Hel omfattning avses i inkomstpension och enbart folkbokförda.

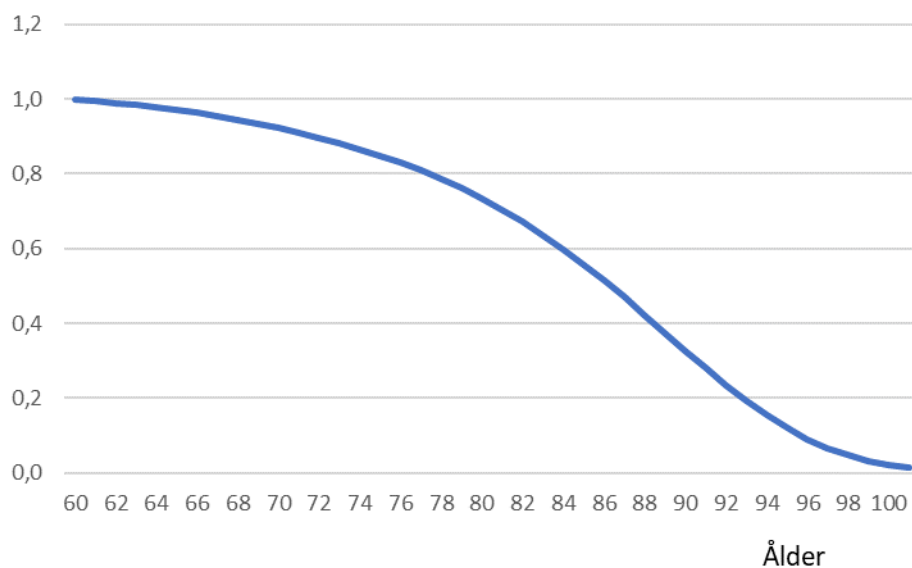
Figur 25. Andel i socialförsäkring från 60 års ålder för åren 2019–2024, procent

Andelen ökar efter 60 års ålder och vid 80 års ålder närmar sig andelen 1, när 100 procent har socialförsäkring. År 2023–2024 är det färre personer som har socialförsäkring mellan 60–64 års ålder. Det beror huvudsakligen på höjning av lägsta uttagsålder för allmän pension från 61 till 63 års ålder över tid. Individer har då i större utsträckning lön som högsta inkomst vid dessa åldrar, se även avsnitt 2.2.

I vår beräkning av antal år i socialförsäkring utgår vi från 60 års ålder. Så här ser sannolikheten att överleva givet att en individ har uppnått 60 års ålder. Vi utgår från livslängdstabellen från SCB för 2024, som avser dödlighet för åren för 2019–2023.

Figur 26. Andel överlevande från 60 års ålder, procent

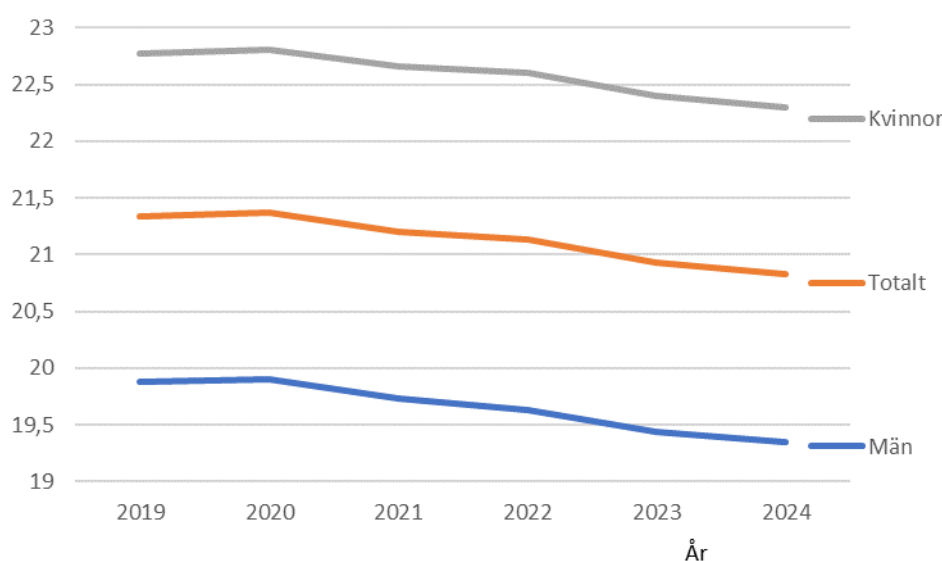

Antal år i socialförsäkring totalt med dessa definitioner kan då beräknas som ett viktat medelvärde av antalet individer i ålderskategorin 60 år till den högsta åldern (n). Måttet är ett genomsnitt för vår population och är ett viktat medelvärde av andelen i population som lever i dessa åldrar, enligt följande formel.

Genomsnittligt antal år

$$= \sum_{\text{å}=60}^n \text{Andel i socialförsäkring}_{\text{å}} \\ \times \text{Andel levande i ålder å i vår population}$$

Figur 27. Antal år i genomsnitt i socialförsäkring från 60 års ålder för åren 2019–2024

Från figur 27 kan vi se att det genomsnittliga antalet år i socialförsäkring har minskat. Mellan åren 2019 och 2024 har den minskat från 21,3 år till 20,8 år. Den största minskningen kan vi se för åren 2023–2024 vilket är en effekt av att pensionsåldern höjts 2023. Den lägsta uttagsåldern för pension höjdes från 62 år till 63 år och åldern för när grundskyddet inträder höjdes från 65 år till 66 år. Vi kan också se att antalet år gick upp något 2020 vilket var en konsekvens av covid-19. Från figuren kan vi också se att män har färre år med socialförsäkring än kvinnor. Det skiljer cirka tre år mellan män och kvinnor. Skälet till detta är att män i regel har lägre andel med socialförsäkring vid given ålder, men framförallt beror det på att kvinnor i genomsnitt lever längre än män. Givet att individer uppnått 60 års ålder skiljer det 2,7 år i återstående medellivslängd mellan kvinnor och män.

Eftersom antalet år i socialförsäkring har minskat så förefaller det som att de reformer som har genomförts i socialförsäkringen har lett till en ökad effektivitet. Förändring till en ökad generositet i sjukersättningen har inte helt motverkat förändringar om höjd ålder för allmän pension. Mellan år 2022 och 2023 minskade

antalet år i socialförsäkring med 0,2 år och ytterligare 0,1 år 2024. Lagändringen för höjd pensionsålder har således varit effektiv eftersom arbetslivet har förlängts och att färre individer därmed har socialförsäkringar.

Referenser

Betänkande av pensionsberedningen (1989), Förtidspension och rörlig pensionsålder, SOU 1989:101

Pensionsmyndigheten (2017), Jämförelse i utfall av inkomstgrundad allmän pension i det nya och det gamla pensionssystemet för födda 1938–1945

SCB 2011:3, Arbetskraftsundersökningarna (AKU) 50 år, de äldres återkomst till arbetsmarknaden – ett långsiktigt perspektiv

Försäkringskassan (2013), Arbetsgivares insatser i rehabiliteringskedjan, del 2, sjukskrivnas erfarenheter av de nya reglerna i sjukförsäkringen, Dnr 030061–2012

ISF (2014), ”Striktare sjukförsäkring och tidig ålderspensionering”, Rapport 2014:7, Inspektionen för socialförsäkringen, Stockholm.

www.pensionsmyndigheten.se

